

PRITARTA

Vilniaus miesto savivaldybės administracijos

Ikimokyklinio ugdymo skyriaus vedėjo

2025 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. A15-1244/25

PATVIRTINTA

Vilniaus „Atžalyno“ mokyklos-darželio direktoriaus

2025m. birželio 20 d. įsakymu Nr. V-57

VILNIAUS „ATŽALYNO“ MOKYKLOS-DARŽELIO IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

INFORMACIJA APIE MOKYKLĄ

Vilniaus „Atžalyno“ mokykla-darželis yra bendrojo ugdymo įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas.

POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ(SI)

Mokyklos ikimokyklinio ugdymo programa skirta vaikams nuo 2 iki 5 (6) metų. Programa atnaujinta vadovaujantis Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu „Dėl ikimokyklinio ugdymo gairių patvirtinimo“ (2023 m. rugsėjo 4 d. Nr. V-1142), Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu „Dėl mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2022 m. birželio 2 d. Nr. V-908). Programa sudaryta 5 metams. Ji bus atnaujinama atsiradus naujoms idėjoms, ugdymo metodams, pedagoginėms strategijoms, taip pat atsižvelgiant į visos bendruomenės poreikius ir šalies ikimokyklinio ugdymo sistemos tendenciją. 2025-05-30 programa pristatyta bendruomenei.

Mokykloje ikimokyklinis ugdymas *grindžiamas humanistine filosofija*, remiasi *sociokultūrine* raidos teorija. L. Vygotskis pabrėžia, kad vaikai aktyviai kuria savo žinias, o ne tik pasyviai atkartoja jiems pateikiamą informaciją. Ši teorija orientuota į visuminę vaiko raidą ir atstovauja holistinį požiūrį. Vaiko ugdymuisi labai svarbi sociokultūrinė aplinka, kurioje jis gyvena ir mokosi. Ankstyvoji vaikystė turi savo unikalią vertę ir negali būti vertinama tik kaip laikotarpis paruošti vaiką mokyklai ar suaugusiųjų gyvenimui. Šiuo laikotarpiu mokytojai daugiausia dėmesio skiria aukštesniųjų psichinių funkcijų (dėmesio, suvokimo, atminties, vaizduotės, mąstymo ir kalbos) raidos skatinimui ir vaikų psichinių priemonių (kalbinių ir nekalbinių) įsisavinimui, o ne vaikų atskirų įgūdžių ir sąvokų mokymui. Svarbiausi ankstyvosios vaikystės raidos pasiekimai yra savireguliacija, vaizduotė ir gebėjimas dirbti su simboliais. Mokytojai, įtraukdami vaikus į veiklą, siekia sudaryti sąlygas jų amžiui būdingai veiklai. O svarbiausias vaiko ugdymosi būdas yra žaidimas.

Vaikystėje raidos procesai sukuria prielaidas vaikų ugdymui(si), o kokybiškas ugdymas(is) brandina kūną, smegenų struktūras, skatina vaikų raidą:

- kiekvieno vaiko raida ir ugdymasis pasižymi unikaliais bruožais, todėl mokytojas turi pasitikėti vaiko natūraliomis galiomis, padėti augti ir ugdytis, sudaryti sąlygas prigimtinėms galioms plėtotis, pripažinti ir gerbti skirtybes, pasiekimų įvairovę, kurti galimybes skleisti vaikų individualumui;
- kiekvienas vaikas aktyviai mokosi, daugelį dalykų atranda pats, savu būdu ir laiku. Vaikai turi sumanymų, nuolat ieško naujų veiklų ir iššūkių, padedančių tobulėti. Mokytojas paremia vaikų iniciatyvas, parenka jiems aktualų turinį ir veiklas;
- vaikų mąstymas lemia visuminį požiūrį į ugdymą(si). Vaikams aktyviai veikiant integruojamas fizinis, emocinis, socialinis ir pažintinis ugdymasis;
- vaikų ugdymas(is) yra nuolatinis vidinių galių plėtojimas naujų patirčių pagrindu. Vaikų raidai ir ugdymui(si) svarbiausios yra jautrios socialinės sąveikos, kurios grindžiamos dialogiškumo principu;
- vaikų tarpusavio dialoguose ir dialoguose su suaugusiais kuriamos bendros prasmės. Šiuose dialoguose vyrauja nuomonių ir raiškos įvairovė, mokomasi girdėti vienas kitą, skatinama mokymosi kultūra, kai vaikai mokosi vieni iš kitų;
- vaikų vystymąsi užtikrina vaiko raidą skatinantis ugdymas: siekiama turtinti, plėsti ir kompensuoti nepalankioje aplinkoje augančių vaikų patirtis, kuriant vaikus ugdytis įgalinančias socialines ir kultūrinės aplinkas.

UGDYMA(SI) GRINDŽIANČIOS VERTYBĖS

Vaikų ugdymasis grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

- **vaiko orumas** – kiekvieno vaiko vertės, individualumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas;
- **vaiko gerovė** – kiekvieno vaiko saugumo, sveikatos, darnos su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka pripažinimas;
- **saviraiškos laisvė** – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas;
- **lygiavertis dalyvavimas** – kiekvieno vaiko dalyvavimas bendrame ugdymosi procese, sudarant palankias sąlygas ir pašalinant kliūtis;
- **lygiateisiškumas ir teisingumas** – kiekvieno vaiko vienodų teisių augti ir ugdytis pripažinimas, užtikrinant galimybes vystyti ir reikšti savo potencialines galias nepriklausomai nuo lyties, sveikatos, socialinės ir kultūrinės padėties. Mažinamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms Mokykloje ir už jos ribų;
- **pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei** – kiekvieno vaiko galimybė ugdytis atviroje, pagarbioje, empatija ir tolerancija grindžiamoje aplinkoje, pripažįstant įvairovę kaip vertybę atsižvelgiant į kultūrinius skirtumus;
- **bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas** – kiekvieno vaiko priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis pagarbioje demokratinėje aplinkoje;
- **kultūrinis tapatumas** – kiekvieno vaiko pagarbos savo šalies kultūrai (valstybinei bei gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją, priimant kitų kultūrų savitumą.

VAIKO POREIKIAI

Atsižvelgiama į kiekvieno vaiko unikalumą, siekiama tenkinti ir turtinti pagrindinius poreikius:

- **žaidimo** - kiekvienas vaikas turi laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip

savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padėdami vaikams ugdyti žaidimo gebėjimus;

- **saugumo** – kiekvienas vaikas jaučiasi saugus, gerbiamas, matomas, girdimas, tinkamai globojamas, sulaukiantis paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdat vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;
- **draugysčių** – kiekvienas vaikas jaučiasi priimtas, jaučia bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turi vieną ar keletą artimesnių draugų;
- **komunikavimo** – kiekvienas vaikas turi galimybę dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir pan.);
- **pažinimo džiaugsmo** – kiekvienas vaikas noriai smalsauja, tyrinėja, klausinėja, aiškina(si), kuria, išbando, džiaugiasi naujais atradimais ir gebėjimu pažinti;
- **kūrybinės saviraiškos** – kiekvienas vaikas tyrinėja ir atranda unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas;
- **judėjimo** – kiekvienas vaikas skatinamas patirti judėjimo džiaugsmą, kasdienį judrumą, ugdyti(s) judraus mokymosi gebėjimus.

REGIONO YPATUMAI

TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Mokykla įsikūrusi Naujosios Vilnios mikrorajone, kuriame yra daug žalumos: Pavilnio parkas, Barsukynės miškas, Ažuolijos miško parkas, Žaliakalnio parkas, teka Vilnios upė. Ugdytiniai turi galimybę pajusti natūralų aplinkos grožį, stebėti gamtoje vykstančius įvairius reiškinius, mokosi mylėti, puoselėti ir saugoti gamtą. Mikrorajone yra dvi pagrindinės mokyklos, trys gimnazijos, muzikos mokykla, dailės mokykla. Aktyviai bendradarbiaujame ir su Naujosios Vilnios kultūros centru.

Mūsų Mokyklos ugdytiniai auga palankioje socialinėje aplinkoje, materialiai aprūpintose šeimose. Ugdymo programai įgyvendinti būtinas nuoširdus ir veiksmingas mokytojų bendravimas su vaikais ir tėvais. Šeimos aplinka vaiką veikia kur kas labiau nei darželis, nes būtent šeimoje susiformuoja požiūris į žmones, aplinką ir pasaulį. Ugdymo programa parengta siekiant užtikrinti tęstinumą tarp ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo pakopos. Mokyklos bendruomenė

visuomet stengiasi laiku reaguoti į tėvų poreikius ir lūkesčius vaiko atžvilgiu: tinkama vaikų priežiūra ir maitinimas, vaiko saugumo ir sveikatos užtikrinimas (ilgalaikis projektas „Sveikatiada“), vaiko mokėjimas bendrauti su bendraamžiais ir su suaugusiais (ilgalaikė programa „Kimochis“), projektas „Atviras Vilnius“: savarankiškumas, pasirengimo mokyklai svarba ir pan. Todėl Mokykla dalyvauja įvairiuose ilgalaikiuose, tęstiniuose projektuose: „Mes rūšiuojam“, „Lietuvos nepriklausomybės minėjimo renginiai“, „Parama beglobiams gyvūnams“, „Kaziuko mugė“, „Rudenėlio šventė“, „Ožio diena“ ir kt. Naudojamos tokios bendravimo su šeima formos:

- individualūs pokalbiai su tėvais - bendri tėvų, vaikų ir mokytojų renginiai, šeimų šventės, vakaronės, grupių tėvų susirinkimai;
- tėvų švietimas – informacija tėvų lentoje, bukletai, tėvų dalyvavimas įvairiuose tyrimuose, literatūra;
- pagalba įvairiais vaiko ugdymo klausimais - praktiški mokytojo patarimai, švietimo pagalbos specialistų pagalba, V GK pagalba sprendžiant problemas;
- vaikų pažinimas - vaikų piešinių ir darbėlių parodos, atvirų durų dienos, šeimos ir mokytojų kasdienis, nuoširdus bendravimas, vaikų darbų aplankai.

Mokykla yra atvira vietos bendruomenės poreikiams bei tradicijoms aktyviai dalyvaudama mikrorajono bendruomenės renginiuose bei šventėse.

MOKYKLOS SAVITUMAS

Apie pusę darželį lankančių vaikų auga kitakalbėje aplinkoje, šeimose, kuriose kalbama lenkų, rusų, baltarusių kalbomis. Todėl ypatingas dėmesys skiriamas kitakalbių vaikų ugdymui valstybine kalba. **Kalbų mokymosi problematika yra labai aktuali mūsų Mokykloje: pagarba kalbų įvairovei, kaip ir pagarba asmeniui, atvirumas kitoms kultūroms, tolerancija ir kitų nuomonės pripažinimas yra Mokyklos savitumas.** Antros kalbos įsisavinimas yra raidos procesas, kuris turi būti skatinamas įvairia vaikų veikla, pagrįsta reikšmingu bendravimu. Ikimokykliniai vaiko gyvenimo metai – lemiamieji metai. Tai amžius, kai vaikas sparčiausiai mokosi gimtosios kalbos, jau pajunta kalbos grožį, žodyno turtingumą, žodžių reikšmių įvairovę, išlavėja jo gimtosios kalbos jausmas. Todėl susidaro sąlygos išmokti daugiau negu iki šiol vaikas sugebėjo. Jis jau pajėgus mokytis antrosios kalbos. Mokytojai siekia:

- formuoti gyvenimiškai svarbius ir aktualius lietuvių (valstybinės) kalbos mokymosi poreikius, žadinti vaikų kalbinio bendravimo motyvus bei norą kalbėti lietuviškai;
- sudaryti pedagogines sąlygas vaikų kalbinei saviraiškai negimtajai kalbai, kaupiant tam tikrą vartojamų žodžių žodyną;
- naudojant kalbinio bendravimo natūralias situacijas, ugdyti elementarius buitinės šnekamosios kalbos klausymo, suvokimo ir kalbėjimo įgūdžius;
- padėti pajusti lietuvių (valstybinės) kalbos grožį, skambumą, ritmą, turtinant žodyną, įtraukiant jį į įvairią ugdymo(si) veiklą;
- stiprinti vaikų pasitikėjimą savo kalbiniais gebėjimais, ypatingą dėmesį skiriant gebėjimui drąsiai reikšti mintis, išpūdžius;
- įvairiose kalbinėse situacijose skatinti taisyklingą ir aiškų garsų tarimą;
- sieti lietuvių kalbos ugdymo(si) turinį su lietuvių liaudies žaidimais, dainomis, tautosaka, menu, kultūra ir tradicijomis.

Didžiausias dėmesys skiriamas vaiko prigimtinių galių - „**jautrumo socialinei ir kultūrinei įvairovei**“ bei „**komunikabilumo**“ - ugdymui. Ugdymo programos centre – **sociokultūriškai aktyvus vaikas, tyrinėjantis aplinką**. Vaikų ugdymas(is) yra nuolatinis vidinių galių plėtojimas naujų patirčių pagrindu. Vaikų raidai ir ugdymui(si) svarbiausios yra jautrios socialinės sąveikos, grindžiamos dialogiškumo principu.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Sociokultūrinio kryptingumo principas - ugdymas(is) remiasi kiekvieno vaiko tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, kurios padeda įsilieti į supančią kultūrinę aplinką, skatinančią atvirumą įvairioms kultūroms bei kalboms.

Integralumo principas - siekiama visapusiško vaikų vystymosi, užtikrinant darnią gebėjimų plėtrą įvairiose veiklos srityse, stiprinant ugdymo(si) sričių tarpusavio sąsajas, vaikų veiklos integralumą.

Įtraukties principas - užtikrinamos sąlygos kiekvienam vaikui tobulėti, plėtoti savo gebėjimus, gauti reikiamą pagalbą ir pasiekti sėkmę atsižvelgiant į įvairius ugdymosi poreikius.

Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas - ugdymo(si) procese atsižvelgiama į vaikų raidos ypatumus, jų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairumą, taip skatinant visapusišką vaiko vystymąsi – fizinį, emocinį, socialinį, pažintinį, komunikacinį ir meninį.

Ugdymosi ir priežiūros vienovės principas - ikimokyklinio ugdymo(si) procese ugdymas ir priežiūra yra neskaidomi. Kiekviena planuota ir spontaniška veikla, kasdieniniai įpročiai prisideda prie vaiko patirties praturtinimo. Ilgalais, nuoseklus ir saugus emocinis ryšys su mokytoju sudaro palankias sąlygas pilnavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).

Žaismės principas - žaismingumas yra pagrindinė ikimokyklinio ugdymo savybė, kurios neatsiejama dalis yra tyrinėjimas, eksperimentavimas, fantazavimas ir kūryba. Žaidimas – tai svarbiausia savarankiška kiekvieno vaiko veikla, kuri skatina jo vystymąsi.

Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas - vaikai intensyviai išgyvena ir visiškai pasineria į kiekvieną momentą, kai jiems suteikiama pakankamai laiko kasdienėms užduotims, tyrinėjimams, kūrybai ir atradimo džiaugsmui.

Kontekstualumo principas - ugdymas vyksta estetiškuose, įtraukiančiuose ir vaikų iniciatyvoms atvirose kontekstuose, kurie atspindi artimiausią socialinę, kultūrinę, kalbinę ir gamtinę aplinką. Siekiama, kad ugdymo(si) patirtys būtų aktualios ir prasmingos kiekvienam vaikui.

Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas - aplinka, sąveika ir bendros prasmės kuriamos atsižvelgiant į vaiko poreikius, interesus, iniciatyvas ir nuomonę, kartu priimant sprendimus ir reaguojant į juos.

Reflektyvaus ugdymo(si) principas - mokytojas kartu su vaiku apmąsto ir įprasmina kiekvieno vaiko veiklos patirtis, reaguodamas į jo emocijas ir veiksmus. Mokytojai reflektuoja autentiškas vaikų patirtis, vertina veiklos kokybę ir apmąsto savo pedagoginių sprendimų įtaką vaiko ugdymui(si).

Šeimos ir mokyklos partnerystės principas - Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant vieningą, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir Mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir dirba kartu dėl vaikų gerovės.

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR UGDYMO(SI) REZULTATAI

TIKSLAS

Atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį ir poreikius, bei bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės bei kitus edukacinius kontekstus, skatinančius vaikų

pasitikėjimą savimi, rūpinimąsi savimi ir kitais, kultūrinį bei socialinį jautrumą, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo ir mokėjimo mokytis pradmenų ugdymą.

UŽDAVINIAI

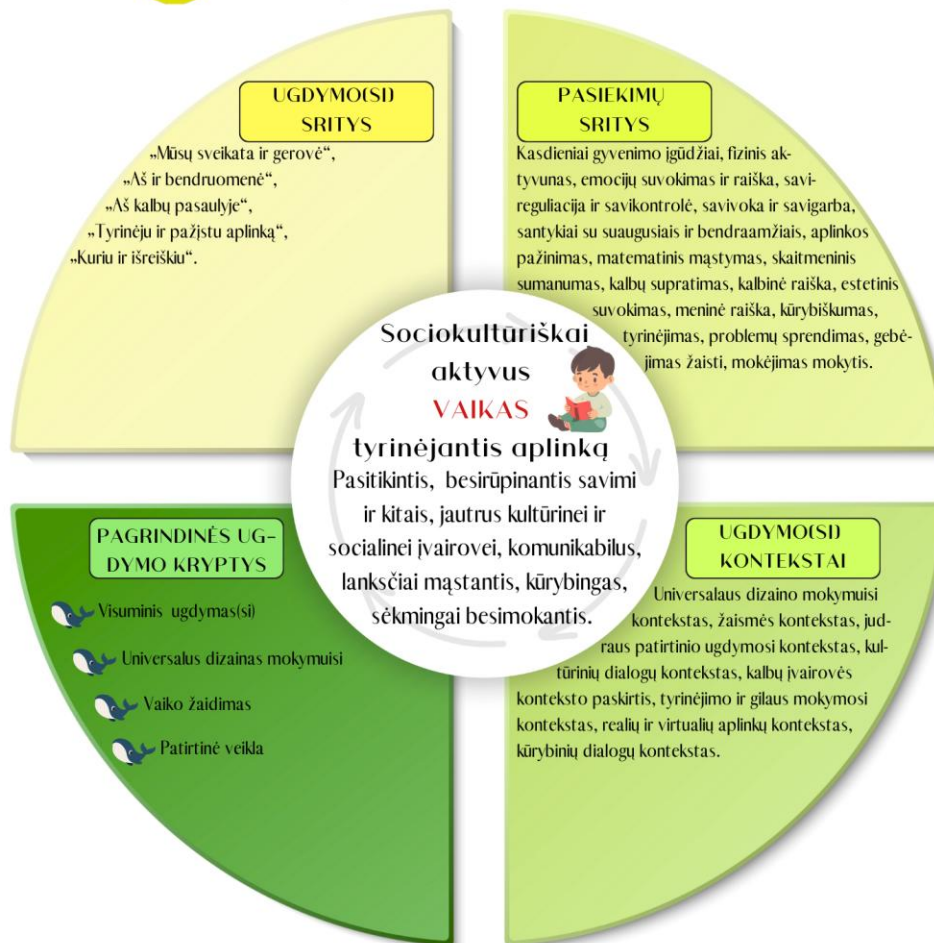
- **Kurti įtraukią ugdymo(si) aplinką**, kurioje būtų skatinamas vaikų pasitikėjimas savimi, jų individualūs gebėjimai ir savarankiškumas.
- **Užtikrinti sveikatingumo ir gerovės ugdymą**, lavinant fizinius įgūdžius, emocijų suvokimą ir savikontrolę, ugdant sveikos gyvensenos įpročius.
- **Plėtoti socialinius ir kultūrinius įgūdžius**, stiprinant vaikų gebėjimą kurti ir palaikyti santykius, bendrauti, pripažinti kultūrinę bei socialinę įvairovę.
- **Skatinti kūrybiškumą ir problemų sprendimo gebėjimus**, sudarant galimybes vaikams tyrinėti, eksperimentuoti, reflektuoti ir įgyvendinti kūrybines idėjas.
- **Užtikrinti efektyvų kalbų mokymąsi**, skatinant kalbų supratimą, žodinės ir rašytinės raiškos ugdymą bei aktyvų domėjimąsi įvairiais teksta.
- **Plėtoti vaikų pažinimo gebėjimus**, skatinant domėjimąsi gamtine ir socialine aplinka, lavinant tyrinėjimo ir matematinio mąstymo įgūdžius.
- **Skatinti žaidybinių veiklą**, ugdant vaikų gebėjimą planuoti, bendradarbiauti, kurti ir pritaikyti žaidimų siužetus kasdienėje veikloje.
- **Skatinti mokymosi mokytis pradmenis**, stiprinant vaikų gebėjimą kelti tikslus, planuoti veiklas, reflektuoti savo patirtį ir mokytis iš kasdienės veiklos.

UGDymo(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai – tikslo siekiamybė, įgyvendinant uždavinius. Konceptualiam Mokyklos ugdymo(si) modelyje atsispindi auginamos vaiko prigimtinės galios per pasiekimų sritis, ugdymo(si) sritis, ugdymo(si) kontekstus, pagrindines ugdymo kryptis (1 pav.).

Vilniaus „Atžalyno“ mokyklos-darželio konceptualus ugdymosi modelis

1 pav. Mokyklos konceptualus ugdymo(si) modelis

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra **visuminis ugdymo(si)** orientyras, skatinantis vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažintinių, kalbos ir kūrybinių galių harmoniją ir vystymąsi. Programoje atsižvelgiama į integralų kiekvieno vaiko ugdymą, kurio pagrindu formuojasi vientisas pasaulio suvokimas, užtikrinant pusiausvyrą ir harmoningą ryšį tarp įvairių ikimokyklinio ugdymo sričių bei ugdymo ir ugdymosi procesų.

Universalus dizainas mokymuisi yra pagrindinė įtraukaus ugdymo strategija, kuri užtikrina kiekvieno vaiko sėkmingą mokymąsi. Ji grindžiama prigimtinių vaikų ugdymosi skirtumų pripažinimą ir individualių poreikių atsižvelgimą, siekiant užtikrinti visavertę įtrauktį. Sėkmingas ugdymas

pasiekiamas, kai ugdymo procesas yra pritaikytas įvairiems vaikų gebėjimams ir mokymosi stiliams, o pagrindinės ugdymo kryptys yra įgyvendinamos kokybiškai ir užtikrina visapusišką vaikų dalyvavimą.

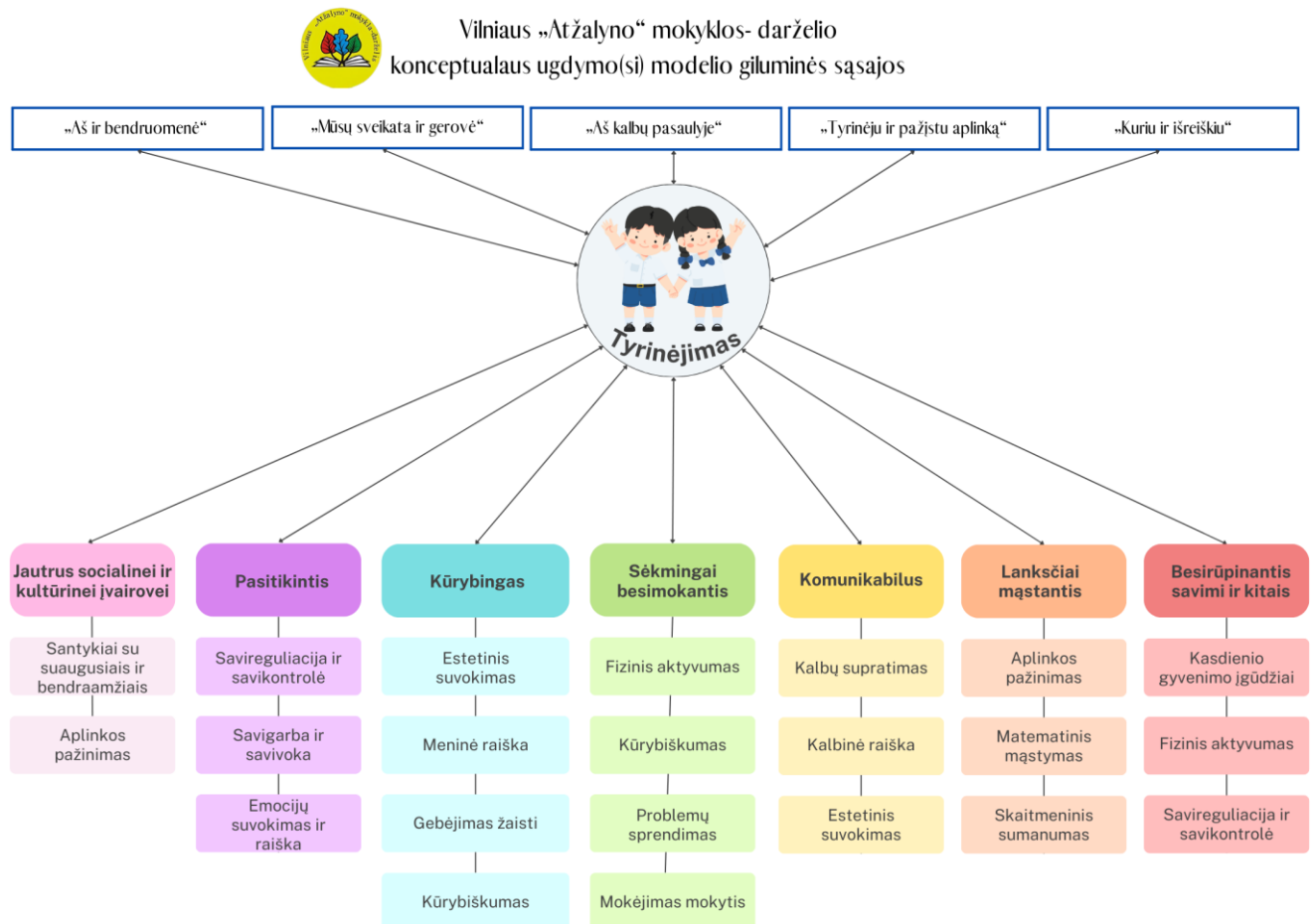
Vaiko žaidimas (žaismė) ir patirtinė veikla ikimokykliniame ugdyme remiasi idėja, kuria ugdytiniai mokosi žaisti ir atrasti naujas žinias, lavindami individualius įgūdžius. Mokytojai naudoja žaidimus kaip priemonę, kad skatintų vaikų smalsumą, mokymąsi ir patirtį įvairiose srityse, nuo kalbos ir komunikacijos iki motorinių įgūdžių ir socialinių gebėjimų. Grupių aplinka ne tik tenkina vaikų smalsumą, bet ir skatina jų aktyvumą, taip pat suteikia galimybę ugdyti bendravimo, bendradarbiavimo ir sprendimų priėmimo įgūdžius. Vaikai, remdamiesi savo patirtimi, kartu su mokytoju kuria įvairias ugdymosi situacijas, kuriose tobulina savo žinias, įgūdžius ir formuoja supratimą apie pasaulį.

Vaikų ugdymas(is) vyksta Mokyklos vidaus ir lauko aplinkose. Mokykloje kuriami **ugdymo(si) kontekstai**, kurių bendrakūrėjai yra vaikai:

- **universalaus dizaino mokymuisi kontekstas** – tai lanksti, visiems vaikams prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame, nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos skirtumų, visiems vaikams sudaromos sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis;
- **žaismės konteksto** paskirtis – palaikyti kasdienių veiklų žaismingumą, kuriant džiaugsmo bei nuostabos tyrinėjant, išbandant, eksperimentuojant, dalinantis potyrius;
- **judraus patirtinio ugdymosi konteksto** paskirtis – skatinti vaikų judėjimo džiaugsmą ir kasdienį judrumą, didinti judraus mokymosi galimybes;
- **kultūrinių dialogų kontekstas** – kai vaikai ugdymo Mokykloje dalyvauja daugialypiuose kultūriniuose kontekstuose, kurių paskirtis – padėti kiekvienam kurti savo individualų tapatumą, tuo pačiu metu dalyvaujant tiek vaikų subkultūros, tiek artimiausios ir tolimesnių aplinkų kultūrų kūrime;
- **kalbų įvairovės konteksto** paskirtis – kurti ir palaikyti aplinkos sąlygas, palankias rasti ir plėtoti skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, kalbų pažinimui, teigiamoms nuostatoms, susijusioms su kalbų ir jos formų įvairove;
- **tyrinėjimo ir gilaus mokymosi konteksto** paskirtis – atliepti prigimtinių vaikų smalsumą, įtraukti juos į aplinkos tyrinėjimą, skatinantį giliau suprasti aplinkos objektus, reiškinius ir jų ryšius, atrasti įvairius pažinimo ir mokymosi būdus;

- **realių ir virtualių aplinkų konteksto** paskirtis – papildyti ir praplėsti realybės kontekstus alternatyviomis skaitmeninėmis galimybėmis patirti ir pažinti, plėtoti vaikų skaitmeninį sumanumą, informatinį mąstymą;
- **kūrybinių dialogų kontekstas** – modeliuojant kūrybinių dialogų kontekstą kuriama vaizduotė, smalsumą, nuostabą kelianti aplinka, akcentuojanti patį kūrybos procesą.

Programoje, keldama uždavinius tikslui pasiekti, Mokykla numato lanksčias ugdymo(si) sąlygas, kurios skatina tikslu nusakytų vaikų galių auginimą ir padeda vaikams tapti: **pasitikintiems, besirūpinantiems savimi ir kitais, jautriems kultūrinei ir socialinei įvairovei, komunikabiliems, lanksčiai mąstantiems, kūrybingiems, sėkmingai besimokantiems.** (2 pav.)

2 pav. Mokyklos konceptualus ugdymo(si) modelio giluminės sąsajos.

Ikimokyklinio ugdymo rezultatai - vaikų raidos ir ugdymosi procese įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai:

- **kasdieniai gyvenimo įgūdžiai** – asmeniniai valgymo ir mitybos įgūdžiai, kūno švaros ir aplinkos tvarkos palaikymo įgūdžiai, saugaus elgesio įgūdžiai;
- **fizinis aktyvumas** – stambiosios motorikos įgūdžiai ir fizinės vaiko ypatybės, smulkiosios motorikos įgūdžiai, rankų ir akių koordinacija;
- **emocijų suvokimas ir raiška** – savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas, kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos, savo ir kitų žmonių jausmų apmąstymas;
- **savireguliacija ir savikontrolė** – gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti, savo dėmesio, jausmų raiškos ir elgesio valdymas, gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių;
- **savivoka ir savigarba** – savo kūno pažinimas, asmeninio tapatumo jausmas ir teigiamas savęs vertinimas, bendrystės su šeima ir grupe jausmas, kalbinio, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmas;
- **santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais** – gebėjimas užmegzti geranoriškus santykius su kitais vaikais ir suaugusiaisiais, gebėjimas atpažinti ir pripažinti savo ir kitų panašumus bei skirtumus, gebėjimas bendrauti, mokymasis bendradarbiauti, gebėjimas prisidėti prie grupės gerovės kūrimo;
- **aplinkos pažinimas** – socialinės ir kultūrinės aplinkos pažinimas, gamtinės aplinkos pažinimas, pagarba gyvybei ir aplinkai;
- **matematinis mąstymas** – skaičiaus pajauta, samprotavimai apie kiekį ir duomenis, mato pajauta ir išmatuojamų dydžių palyginimas, geometrinių modelių pažinimas;
- **skaitmeninis sumanumas** – gebėjimas tikslingai naudoti skaitmenines priemones, elementaraus skaitmeninio turinio kūrimas, saugus naudojimasis išmaniaisiais įrenginiais, veiksmų sekų naudojimas problemoms spręsti;
- **kalbų supratimas** – gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą bei reaguoti į nežodinę raišką, gebėjimas suprasti įvairiomis formomis (simboline, garsine, grafine, vaizdine, žodine) perteikiamas prasmės, domėjimasis tekstu, raidėmis ir simboliais, gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus;

- **kalbinė raiška** – gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį, gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raiškos priemones, gebėjimas komunikuoti paprastomis rašytinės raiškos formomis;
- **estetinis suvokimas** – nusiteikimas estetišiems potyriams ir džiaugsmui, aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta, jautrumas meno raiškos ir kitokios kūrybos įvairovei, jutiminių ir emocinių grožio išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalinimasis su kitais;
- **meninė raiška** – tyrinėjimas ir eksperimentavimas pasitelkiant įvairias menines priemones ir formas, raiška skirtingomis meninėmis priemonėmis ir būdais, menų kalbų vertingumo supratimas, jų aptarimas ir pasirinkimas;
- **kūrybiškumas** – kūrybinių idėjų tyrinėjimas, fantazavimas, spontaniškas išbandymas, atkartojimas, kūrybinių idėjų plėtojimas ir įgyvendinimas (improvizavimas, komponavimas ir interpretavimas), savo ir kitų kūrybos reflektavimas, kūrybinių sprendimų pasirinkimas ir pritaikymas;
- **tyrinėjimas** – domėjimasis, eksperimentavimas, gebėjimas kelti klausimus, numatyti, gebėjimas taikyti įvairius tyrinėjimo būdus ir priemones, gebėjimas atliepti, apmąstyti, aptarti tyrinėjimo procesą ir atradimus;
- **problemų sprendimas** – gebėjimas atpažinti problemą, gebėjimas ieškoti problemos sprendimo būdų ir juos įgyvendinti, gebėjimas atsižvelgti į savo sprendimo pasekmes;
- **gebėjimas žaisti** – gebėjimas žaidime laikytis prisiimto vaidmens, gebėjimas koordinuoti žaidimo veiksmus su kitais žaidėjais, gebėjimas organizuoti žaidimo erdvę, gebėjimas kurti žaidimo siužetą;
- **mokėjimas mokytis** – gebėjimas įsitraukti į dominančią veiklą, pastangos kryptingai veikti įgyvendinant ketinimą ar tikslą, gebėjimas stebėti savo ir bendro veikimo pažangą bei koreguoti procesą, gebėjimas reflektuoti savo veiklos procesą ir rezultatą.

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Didžiausias dėmesys ugdymo turinyje skiriamas vaiko prigimtinių galių - „**jautrus socialinei ir kultūrinei įvairovei**“ bei „**komunikabilumo**“ - ugdymui. Ugdymo programos centre – **sociokultūriškai aktyvus vaikas tyrinėjantis aplinką.**

Didelis dėmesys skiriamas patirtiniam ugdymui, kuris apima vaiko protą, racionalias žinias, jo pojūčius bei jausmus, grįstas tyrinėjimais, eksperimentavimu, atradimais, kūryba ir bendradarbiavimu. Vaikas, kaip jaunas tyrėjas, atradėjas auginamas grupėje ir už jos ribų, skatinant intelektualią, kritinio mąstymo reikalaujančią veiklą ir kiekvieno vaiko asmeninę pažangą.

Ugdymo procese naudojamos informacinės technologijos žadina vaiko motyvaciją mokytis, patirti, atrasti, plečia mąstymo galimybes. Vaikai tyrinėja ir atranda įvairias technologijų panaudojimo galimybes, įgytą patirtį panaudoja kituose žaidimuose.

Vaikų ugdymas(is) yra nuolatinis vidinių galių plėtojimas naujų patirčių pagrindu. Vaikų raidai ir ugdymui(si) svarbiausios yra jautrios socialinės sąveikos, grindžiamos dialogiškumo principu. Ugdymo turinio įgyvendinimas organizuojamas taip, kad atitiktų pagrindinius ir prigimtinius vaiko poreikius, sudarytų galimybę atsiskleisti vaiko individualumui ir savitumui visose ugdymo(si) pasiekimų srityse, kurių visuma užtikrintų ugdytinių mokyklinę brandą.

Plėtojant vaikų pasiekimus aštuoniolikoje sričių, užtikrinamas **ugdymo(si) sričių** turinys:

- **mūsų sveikata ir gerovė** apima šiuos turinio aspektus: fizinis aktyvumas, sveika mityba, mano dienos ritmas, kūno švara ir aplinkos tvarka, saugaus elgesio įpročiai;
- **aš ir bendruomenė** apima šiuos turinio aspektus: kas aš, savo emocijų ir elgesio valdymas, aš tarp kitų, žmonės ir bendruomenės, mūsų praeitis, dabartis, ateitis;
- **aš kalbų pasaulyje** apima žodinės ir nežodinės kalbos supratimą, kalbinę raišką, kalbų įvairovės suvokimą ir kalbinės tapatybės formavimąsi;
- **tyrinėju ir pažįstu aplinką** apima šiuos turinio aspektus: mane supantys daiktai, gyvybė, skaičiavimas ir modeliavimas, matematiniai erdvės tyrinėjimai, skaitmeninių technologijų pasaulis;
- **kuriu ir išreiškiu** apima šiuos turinio aspektus: žaidimo, muzikos, šokio, dailės, teatro raiška.

UGDYMO SI SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“	
PASIEKIMŲ SRITYS. Fizinis aktyvumas, savivoka ir savigarba, savireguliacija ir savikontrolė, emocijų suvokimas ir raiška, tyrinėjimas, problemų sprendimas, kūrybiškumas, žaidimas, mokėjimas mokytis.	
ESMINIAI GEBĖJIMAI. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gaudo ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	
TURINIO ASPEKTAS „FIZINIS AKTYVUMAS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Vaikai šliaužia, ropoja, keturpėsčiomis pralenda pro kliūtį, įsikibę atsistoja, atsitūpia, pasilenkia, pratinasi išlaikyti kūno pusiausvyrą ir tobulina savarankišką vaikščiojimą judesių nevaržančioje saugioje aplinkoje, įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami, peršokdami). Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus juda keisdami kryptį. Lipa laiptais pristatomuoju žingsniu. Tikslingai siekia daikto, jį pačiumpa ir laiko saujoje, dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suima smulkų daiktą, perima daiktą iš vienos rankos į kitą, deda vieną ant kito. Rankos judesius seka akimis. Pasuka riešą, apverčia plaštaką aukštyn, žemyn, paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais, uždeda, įdeda ir išima daiktą, atsuka detales, ploja rankomis. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius: veria ant virvutės dideles sagas, užsega lipdukais batus, ridena kamuolį abiem rankomis arba pakaitomis dešine ir kaire ranka.	Bėgioja, landžioja, šokinėja nuo paaukštinimo, nuo vienos kojos ant kitos, į tolį, į aukštį, laipioja kopėtėlėmis, važiuoja paspiriamomis priemonėmis, meta, gaudo, ridena, spiria kamuolį. Kelias sekundes pastovi ant vienos kojos, ritmiškai eina, bėgdami keičia kryptį ir greitį neprarasdami pusiausvyros, bėga į kalniuką, nuokalnėn, sustoja pagal signalą, laiptais lipa pakaitiniu žingsniu, juda įvairiomis kryptimis – pirmyn, atgal, į šonus, atbulomis, vingiuotai. Išbando įvairius ėjimo būdus - aukštai keldami kojas, pritūpę, pasistiebę, ant kulnų, pristatomu, kryžminių, plačiu žingsniu. Vaikai tyrinėja, kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys, improvizuoja, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. Nevaržomai judėdami ir eksperimentuodami vaikai lavina pagrindines fizines ypatybes (vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją, jėgą. Veikdami ribotame plote pratinasi judėti saugodami save ir kitą. Žaisdami judriuosius, komandinius žaidimus, vaikai mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti. Juda koordinuotai, orientuojasi erdvėje, gana tiksliai atlieka judesius plaštaka ir pirštais bei ranka. Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Atsega ir užsega sagas, atitraukia ir užtraukia užtrauktuką, įpila vandens į piltuvėlį. Taisyklingai laiko pieštuką ir žirkles. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius su smulkiais daiktais. Pastato aukštą statinį, išlaikantį pusiausvyrą. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Kuria įvairias konstrukcijas.
TURINIO ASPEKTAS „SVEIKA MITYBA“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)

Ragauja įvairaus skonio, kvapo ir konsistencijos maistą, skirtingais būdais paruoštas daržoves, vaisius. Siekia savarankiškai valgyti, gerti iš puodelio, pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Kartu su suaugusiuoju ruošia maistą – trupina, mirko, laužo. Žiūrinėja paveikslėlius, žaidžia kortelėmis, varto knygeles su maisto produktais, nuolat ragaudamas, girdėdamas maisto produktų pavadinimus kaupia t.t. žodyną. Vaikai iki 3 metų kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais ir pasirinkti, su koku stalo įrankiu valgyti skirtingą maistą.	Plauna vaisius, daržoves. Įvardija sveikų ir ribotinių maisto produktų pavyzdžių. Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų, sveikatai naudingą maistą, iš kur ir kaip jis atsiranda ant mūsų stalo, iš maisto produktų muliažų ar kortelių sudėlioja meniu, Žaidžia vaidmeninius žaidimus – plauna, pjausto, sveria, maišo, plaka, verda, ragauja maisto produktus, pavadina, apibūdina, kuria patiekalų receptus. Susipažįsta su įvairiais skoniais, vertina – skanu, neskanu, pirmenybę teikia sveikatai palankiems maisto produktams. Aiškinasi apie vandens naudą, stengiasi dažnai atsigerti, įvairiais ženklais žymisi kiek išgėrė. Vaikai sužino, kodėl negalima valgyti neskaniai, įtartinai kvepiančio, kito žmogaus nebaigto valgyti, gyvūno aplaizyto maisto. 3–6 metų vaikai mokosi elgesio taisyklių prie stalo: prieš valgį nusiplauti rankas, valgyti neskubant, gerai sukramtant maistą, jį skanaujant, prie stalo ramiai pasikalbant, padėkojant. Jie mokosi padengti kasdienį ir šventinį stalą, siekdami estetinio išpūdžio, tinkamai naudojasi stalo įrankiais. Vaikai klausosi skaitomų tekstų ir pasakojimų apie tai, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti, mokosi gerbti maistą užauginusių žmonių triūsą.
TURINIO ASPEKTAS „MANO DIENOS RITMAS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Žino savo dienos ritmą, atpažįsta kūno ženklus, rodančius, kad kūnui reikalingas poilsis.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Mokytojo padedami, ugdosi dienos ritmo (aktyvumo ir poilsio derinimo) pajautą. Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti ir pasitikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks. Vaikai iki 3 metų tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, paveikslėliais dėliodami savo veiklų eilę ir žymėdami, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla.	Patys sudėlioja savo dienos ritmą paveikslėliais, sudėlioja dieną su ypatingais įvykiais (švenčių, išvykų dienos), keičiančiais įprastą dienos eigą, dienos ritmą. Vaikai ryte paveikslėliais pažymi, ką šiandien ketina veikti, o vakare reflektuoja, ar pavyko tai įgyvendinti. Jie tyrinėja savo nuotaikos ir energijos kaitą per dieną, žymėdami paveikslėliais, aptardami kaitos priežastis. Padedami mokytojo, susikuria ritualus prieš einant miegoti. Vaikai, mokytojo padedami, mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio (bėgiodami, šokinėdami pavargo, kvėpuoja atvira burna, smarkiai plaka širdis), kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo (sunku ramiai išsėdėti, sutelkti dėmesį į veiklą). Vaikai iš skaitomų pasakojimų, istorijų ir patys išbandydami sužino, kad aktyvi veikla padeda išlieti tiek patirtas malonias emocijas, tiek ir nerimą, įtampą. Atlikdami atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip jie nuramina tiek kūną, tiek ir emocijas ar sunkias mintis. Vaikai išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus (judėti pagal greito ir lėto tempo, aktyvumą žadinančią ir raminančią muziką).
TURINIO ASPEKTAS „KŪNO ŠVARA IR APLINKOS TVARKA“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Rūpinasi savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdosi kūno	Asmens higienos įpročius vaikai formuojasi stebėdami suaugusiojo pavyzdį, klausydami

priežiūros igūdžius, kai patys, mokytojo skatinami, drąsinami, pamokomi, padedami, prausia veidą, rankas ir nusišluosto, susišukuoja plaukus, nusirengia ir bando tvarkingai sudėti drabužius ir pan. Mokosi laikytis tvarkos, kai rūšiuoja daiktus, tvarko žaislus, padedami suaugusiųjų, arba savarankiškai pažaidę padeda žaislus į vietą	grožinės literatūros kūrinėlių, pasakojimų apie sveikatai pavojingus virusus, bakterijas, atlikdami eksperimentus, tyrinėdami iliustracijas, informacinius tinklapius. Vaikai diskutuoja, žaisdami kuria estetiškos, patogios aprangos, aplinkos modelius. Imasi iniciatyvos tvarkant ne vietoje paliktus daiktus. Mokosi atliekų rūšiavimo. Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu. Savarankiškai ar priminus plauna rankas, prausiasi veidą, čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. Šiek tiek padedamas savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Sutvarko žaislus, su kuriais žaidė. Taisyklingai plaunasi rankas. Atsižvelgdamas į tai, ar jam šilta, ar šalta, nusirengia ar apsirengia drabužius. Rūpinasi savo asmeniniais ir bendrais daiktais grupėje: padeda į vietą, saugo, sutvarko.
TURINIO ASPEKTAS „SAUGAUS ELGESIO ĮPROČIAI“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Rodo pradinius saugaus elgesio igūdžius, žino kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su supančiais daiktais.	Supranta, kodėl nesaugu eiti, važiuoti su nepažįstamu žmogumi ar ką nors iš jo paimti. Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus, suabejojęs apie tai pasako suaugusiajam, kuriuo pasitiki. Paaiškina, kad jo kūnas priklauso tik jam, sako „stop“, „ne“ reaguodamas į jo privatumą pažeidžiantį elgesį. Vaikai mokosi pažinti šviesoforo spalvas ir kelio ženklus, grupėje ir lauke žaidžia eismo gatvėje žaidimus, mokosi laikytis eismo ženklų ir taisyklių, žino apie saugumo priemones- šalmsus, atšvaitus, liemenes. Saugaus eismo žaidimų metu ar išvykose siekia laikytis eismo ženklų ir taisyklių. Pakomentuoja kelias saugaus elgesio gatvėje taisykles. Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus, laikosi sutartų saugumo taisyklių. mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų; aiškinasi, kad miške negalima valgyti rastų nežinomų uogų; žino, kad miške visuomet turi būti šalia suaugusiojo (kad nepasiklystų); bristi į vandens telkinį ar lipti ant ledo jam užšalus galima tik stebint suaugusiajam. Paaiškina saugaus elgesio su elektriniais, buitinais prietaisais, aštriais daiktais ir sveikatai pavojingomis medžiagomis taisykles, įvardija aplinkoje esančias nesaugias vietas. Paaiškina, į ką kreiptis iškilus pavojui namuose, pasimetus parduotuvėje, pasiklydus, žino kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį.
UGDYMOSI SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“	
PASIEKIMŲ SRITYS. Savivoka ir savigarba, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, tyrinėjimas, problemų sprendimas, kūrybiškumas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.	
ESMINIAI GEBĖJIMAI. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato	

kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, Mokyklos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus, samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė. Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsversto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių. Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.

TURINIO ASPEKTAS „KAS AŠ?“

VERTYBINĖ NUOSTATA. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.

UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Savo poreikius valgyti, žaisti, miegoti ir kt. mokosi parodyti veido mimika, garsais, gestais, galvos linktelėjimu išreikšdami sutikimą ar papurtydami galvą į šonus („ne“), pirmaisiais žodžiais. Kilusias savo emocijas išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. Savo kūno ribas pajaučia suaugusiojo glaudžiami, žaidinami, kutenami, kykuojami, rengiami bei kalbinami. Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda, stebėdami save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, ant blizgių daiktų paviršių, žaisdami šešėlių žaidimus. savo augimą pajaučia per didėjančią savarankiškumą kasdienėse veiklose, matuodamiesi išaugtus drabužėlius ar batus, naudodami ūgio matuoklius, žiūrinėdami anksčiau darytas savo nuotraukas.	Įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu, paskatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais būdais suaugusiesiems ir kitiems vaikams parodyti savo poreikius, pomėgius, interesus. Tyrinėja judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas, vartydami enciklopedijas vaikams, žiūrėdami informacinius filmukus, taikydami vaikams skirtas papildytosios realybės technologijas, atlikdami eksperimentus, kurdami modelius, kurie nematoma padaro matomą. Tyrinėja ir mokosi pajauti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. Vaikai aiškina, ką suprato, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali. Žaisdami vardų žaidimus, kurdami ir naudodami vardų korteles, ką nors pasakodami, piešdami save, savo stiprybes, vaikai supranta save kaip unikalų asmenį. Žaisdami, kurdami savo augimo laiko juostas, įsitraukdami į pasiūlytas savo augimo tyrinėjimo veiklas vaikai išvelgia pokyčius, apibūdina savo kūno augimą ir naujai įgytus gebėjimus, savo asmenines savybes, stiprybes, sau priimtinausius mokymosi būdus, stiprina pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais. Darydami klaidas ir jas taisydami vaikai plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius.

TURINIO ASPEKTAS „SAVO EMOCIJŲ IR ELGESIO VALDYMAS“

VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Padedami suaugusiojo, sekdami jo pavyzdžiu, bendraudami su kitais vaikais, įvaldo paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti apkabinamam, nuraminamam, nukreipti dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos. Bendraudami su kitais pritaiko tuos būdus, kuriuos patyrė, suprato ir perėmė iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta, mokytis dalintis, palaukti savo eilės (naudojant smėlio laikrodį, pasiimant kitą žaislą ir kt.), atsižvelgti į kito prašymus.	Patys pradeda valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbando skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus, padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkti pastangas tinkamam poelgiui. Mokosi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijustų gerai. Natūraliai savo aplinkoje stebi ir tikslingai pasiūlytose veiklose tyrinėja bei išbando įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus. Žaisdami savireguliaciją plėtojančius žaidimus (sustingti, nekalbėti, nesusijuokti, perkėlinėti dėmesį), savarankiškai išbandydami naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukdami į ištvermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas, laikydamiesi kartu su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos, vaikai ugdomi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę. Išbando dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės (savęs motyvavimas atlikti tai, ko daryti nesinori) būdus, ugdomi veiklos planavimo ir laiko valdymo gebėjimus.
TURINIO ASPEKTAS „AŠ TARP KITŲ“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Bendrose veiklose vaikai ugdomi jautrumą kito poreikiams: mokosi suprasti, ką jaučia, ko nori kitas, bando atliepti kito jausmus ar norus. Žaidinami, matydami save veidrodyje, nuotraukose tyrinėja aš – ne aš ribas; kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirinkdami savo drabužėlius ar žaislus aiškinasi mano – tavo santykį, ko nors turėjimą (ką turiu aš – ką turi tu).	Patys inicijuoja bendrus žaidimus ar veiklas, siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisykles, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. Vaikai išbando pačių bendraujant atrastus, iš skaitomų knygelių ar suaugusiųjų sužinotus įvairius emocinių ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinasi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas. Tyrinėja, kuo jie panašūs į kitus ir kuo skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų. Komunikuodami su grupės mokytoju, sekdami jo elgesio modeliu, mokosi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. Tyrinėja būdus, kurie padeda suprasti vieniems kitus, įtraukti juos į bendrus žaidimus ir veiklas. Žaisdami, atlikdami grupines veiklas, vaikai mokosi išklausti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti.
TURINIO ASPEKTAS „ŽMONĖS IR BENDRUOMENĖS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Gerbia kitus. Priskiria save savo šeimai, grupei, Mokyklos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Pajaučia juos supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus, jeigu jie yra labai akivaizdūs. natūraliai per užmegztus	Mokosi pajauti, suprasti žmonių panašumus ir įvairovę, tyrinėdami, žaisdami, drauge ką nors veikdami ir kurdami, dalindamiesi patyrimu ir idėjomis su artimiausioje aplinkoje bei šalyje gyvenančiais skirtingo amžiaus, lyties, tautybės, profesijos, rasės,

emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. Vaikų supratimas apie šeimą ir vaikų grupę plečiasi kartu su mokytoju ir tėvais kuriant šeimos ir grupės medį, dalyvaujant šeimos dienos grupėje, žaidžiant savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėjant šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas. Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse.	tikėjimo, gebėjimų žmonėmis. Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę vaikai pažįsta per įvairias medijas ir socialinius tinklus, per muzikos kūrinius, dailės darbus, virtualius susitikimus, keliones. Aiškinasi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; Mokyklos bendruomenė – kitų įstaigų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės. tyrinėja, atranda ir aiškina, kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius: emociniai ryšiai, rūpinimasis vienu kitais (šeima), bendras buvimas, bendra veikla, draugystės ryšiai (Mokyklos bendruomenė), kalba, papročiai, tradicijos, tautosaka, tautodailė, etnomuzika, amatai (tautybė), demokratinės vertybės, demokratinis gyvenimo būdas (valstybė), tikėjimas (religinės bendruomenės). Atrasdami ir patirdami Mokyklos bendruomenės narius siejantį ryšį, vaikai ugdomi priklausymo bendruomenei jausmą, įsitraukia į savo bendruomenės veiklas, atranda lygiaverčio bendravimo su kitais jos nariais būdus. Aiškinasi ir išbando pagarbios, tolerantiškos sąveikos su kitų socialinių, tautinių ir kultūrinių bendruomenių žmonėmis būdus.
TURINIO ASPEKTAS „MŪSŲ PRAEITIS, DABARTIS IR ATEITIS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Siekia suprasti laiko tėkmės etapus.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Laiko tėkmę pajaučia sąsajoje su savo veikla (kiek laiko užtrunka kažką padaryti) ir gyvenimo ritmu (ką aš veikiu per dieną). Laiko tėkmę vaikai geriau supranta, eksperimentuodami su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis, 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais (ką galiu nuveikti, kol skambės muzika, ištekęs smėlis); paros trukmę ir laiko tėkmės per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius.	Kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis, savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj. Dalyvaudami tradicinėse ir valstybinėse šventėse, klausydamiesi skaitomų istorinių pasakojimų, lankydamiesi muziejuose, pilyse, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Atpažįsta liaudies dainas ar kitą tautosakos paveldą (mįslės, greitakalbes, liaudies žaidimus, patarles ir kt.), žmonių sukurtą praeityje. Aiškinasi, tyrinėja, diskutuoja, kas mums gali ką nors papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį, ir atranda keletą informacijos šaltinių. Vaikai su grupės mokytoju kalbasi, ką mums pasakoja skirtingi informacijos šaltiniai ir kartu kuria praeities, dabarties, ateities paveikslus, laiko juostas. Padedami mokytojų, atranda ir tyrinėja juos dominančias savo darželio, rajono ir (ar) miesto istorines vietas, įskaitant įvairius paminklus, gamtines erdves, viešąsias skulptūras ir žaidimų aikštes.
UGDYMOSI SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“	
PASIEKIMŲ SRITYS. Kalbų supratimas, kalbinė raida, skaitmeninis sumanumas, meninė raida, emocijų suvokimas ir raida, problemų sprendimas, tyrinėjimas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.	
ESMINIAI GEBĖJIMAI. Naudodamas žodines ir nežodines raškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į	

pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	
TURINIO ASPEKTAS „ŽODINĖS IR NEŽODINĖS KALBOS SUPRATIMAS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą, pasižyminčią aukštesniu balso tonu, ryškia emocija intonacija. Vaikai ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis. Reaguoja išgirdę mokytojo kreipimąsi, kalbinamą, klausinėjamą, prašymą. Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus. Jie supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienvakariu susijusius paaiškinimus. Aktyviai plečia žodinės kalbos suvokimo ir vartojimo gebėjimus, padedami kalbinančiojo veido išraiškos ir gestų. plėtoja nežodinės kalbos suvokimą kai kalbą lydi kūno kalba (žvilgsnis, šypsena, gestai, palietimas, apkabinimas). Stebėdami mokytojo reakcijas – veido motoriką, kūno judesius, balso toną, intonaciją, vaikai pradeda naudoti šias nežodinės kalbos priemones komunikuodami su kitais suaugusiaisiais ir bendraamžiais. Pasitelkdami įvairius ženklus ir gestus, vaikai simboline forma išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose. Ugdosi vaizdinės informacijos suvokimą, dalyvaudami veiklose, kuriose naudojamos skirtingų formų, spalvų, dydžio priemonės, simboliniai ženklai, vartamos bežodės paveikslėlių knygelės ir knygos su atskirais	Aktyviai įsitraukdami į bendravimo su mokytoju ir kitais vaikais veiklas, kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų klausymąsi, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdosi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Žaisdami mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus. Vaikai kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami. Žodinės kalbos supratimą ugdosi dalyvaudami grupinėse veiklose, kuriose aktyviai bendrauja. Susieja išgirstą žodį su daiktu, reiškiniu ar veiksmu. Kalbos supratimą gilina klausydamiesi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelio), siedami skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomu kontekstu. Atpažįsta gestus, mimikas ir į jas reaguoja žodine arba nežodine raiška, demonstruodami augantį kritinį mąstymą apie tai, ką mato ir girdi. Rodo augantį domėjimąsi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu. Vaikai kopijuoja ženklus ar nesudėtingus paveikslėlius pagal pavyzdį ar iš atminties. Kartu su mokytoju varto knygeles, žaidžia kortelių žaidimus. Domisi ir supranta knygos ar kito informacijos šaltinio dalių pavadinimus, jų funkcijas (viršelis, titulinis lapas, autorius, pavadinimas ir kt.), suvokia skirtingų žanrų leidinių skirtumus (laikraštis, kalendorius, knyga, žurnalas). Vaikai imituoja skaitymą, domisi abėcėlės raidėmis, pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide, supranta, kad garsas siejamas su raide, ir kad raidės turi savo pavadinimą bei specifinę grafinę raišką. Susipažįsta su kitais rašytinės raiškos būdais.

žodžiais bei tekstais. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius.	
TURINIO ASPEKTAS „KALBINĖ RAIŠKA“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Vaikas kalba ir mokosi kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Aktyviai bendrauja verksmu, gestais, mimika, išreikšdami savo emocijas ir socialinio kontakto poreikį, seka akimis asmenį, kuriam adresuota jų kalba. Kalba sau ir su savimi, neadresuodami kalbos kitam. Vaikai į pokalbius su kitais mokosi įsitraukti, kalbinami suaugusiojo, atsakydami į klausimus	Vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius, taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų, atpažįsta garsus žodyje, skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. Kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. Pradedą vartoti vis sudėtingesnės sandaros žodžius ir retesnes gramatines struktūras dalyvaudami ilgesniuose, įvairesnės tematikos mokytojo ir bendraamžių inicijuojamuose pokalbiuose. Vaikų kalba turtėja, jų kalbinė raiška sudėtingėja, jiems klausantis skaitomų, pasakojamų, vaidinamų tekstų ir siužetų, įgarsintų filmukų ar pasakų, patiems juos atpasakojant, perkuriant, pratęsiant, suvaidinant, iliustruojant, deklamuojant, kalbantis su mokytoju. Aktyviau kalba, ieško būdų, kaip aiškiau išreikšti mintį, kai mokytojas dėmesingai bendrauja, parodo, kad vaikus suprato, papildo ir pratęsia vaikų mintis. Vartoja įvairias kalbos dalis, kalba taisyklingais vientisiniais ir sudėtiniais sakiniais, formuluoja klausiamuosius sakinius („Kada...“, „Kur...“, „Kaip...“), kuria naujus žodžius pagal įsisavintas žodžių darybos taisykles. Kalba sau, kitiems, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, nurodo kartais laikydamiesi elementarių kalbinio etiketo normų. Mokosi kelti klausimus, žodinę raišką papildydami išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodami aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. Mokosi žodinėmis derybomis ir kompromiso paieškomis spręsti kylančius nesutarimus ir problemas laikydamiesi savo kultūrinei aplinkai priimtinių bendravimo taisyklių. Bendravimo gebėjimus ugdo kartu su suaugusiuoju ir bendraamžiais skaitinėdami knygas, kalbėdamiesi apie skaitomas ar pasakojamas istorijas, diskutuodami apie atliktą veiklą, patirtą nuotykį, žiūrėtą filmą, girdėtą pasaką, pasakodami istorijas, kurdami pasakojimus, kalbėdamiesi apie tai, ką norėtų patirti ir veikti. Bendrauja natūraliai, prisitaiko prie bendravimo situacijos, aktyviai komunikuoja siekdami savo tikslų, o nesuprasti, palaikomi mokytojo, pakartoja, paaiškina tai, ko nori, tikisi. Įsitraukę į žaismės situacijas vaikai bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. bando susikalbėti su kitakalbiais vaikais ar suaugusiaisiais. „Rašo“ žinutę ar laišką piešiniu, kopijuoja matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus siedami juos su realiais objektais. Mokydamiesi rašinėti, vaikai veikia kūrybiškai, pavyzdžiui: iš

	akmenėlių, gilių, kaštonų dėlioja simbolius ir raides, pagaliuku rašo ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto, rengia simbolių, piešinių, ženklų „laiškus“ gamtos gyvūnams, kuria knygeles, kūno kalba vaizduoja raides, žodžius, stato ir konstruoja simbolius, raides. Piešiniais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams, mokytojams. Piešiniuose, po darbėliais rašo atskiras raides, savo vardą, paprastus žodelius.
TURINIO ASPEKTAS „KALBŲ ĮVAIROVĖS SUVOKIMAS IR KALBINĖS TAPATYBĖS FORMAVIMAS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą, reaguoti.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Domisi skirtinga kalbine raiška (bendrine kalba, tarmėmis), skirtingomis kalbomis ir kultūromis. Varto knygeles, parašytas įvairiomis kalbomis, klausosi garso įrašų (dainėlių, eilėraščių, pasakojimų) įvairiomis kalbomis.	Ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas, žaisdami vaidmenų, naratyvinius, stalo ir žodžių žaidimus, įsitraukdami į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygetes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. Siekdami suprasti ir perduoti informaciją pasitelkia neverbalinę kalbą, mimikas, gestus, aplinkos objektus.
UGDYMO SI SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKA“	
PASIEKIMŲ SRITYS. Aplinkos pažinimas, matematinis mąstymas, skaitmeninis sumanumas, kalbų supratimas, emocijų suvokimas ir raiška, problemų sprendimas, tyrinėjimas, kūrybingumas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.	
ESMINIAI GEBĖJIMAI. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas Aktyviai tyrinėja gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė. vaikų įsitraukimas skatinamas mokytojai kryptingai kuriant ugdymo(si) kontekstus, pažadinančius prigimtinį vaikų smalsumą gyvosios gamtos objektams, įdomiems, nematytiems daiktams, robotukams, sekant paskui vaikų domėjimąsi aplinkiniais objektais ir nepasiekiamais (dangaus kūnai, kitų žemynų, praeityje išnykę gyvūnai), plika akimi nematomais objektais ir reiškiniiais, kuriuos galima pamatyti per skaitmeninį mikroskopą arba tyrinėti papildytosios (virtualiosios) realybės programėlėmis, atsižvelgiant į vaikų interesus ir poreikius. Vaikus įtraukia Mokykloje kuriamos edukacinės aplinkos su pasirenkamomis, kaip veikti, tyrinėti galimybėmis: skruzdėlę apžiūrėti gyvai ir per skaitmeninį mikroskopą, stebėti skruzdėlyną gyvai, realiuoju laiku per vaizdo kamerą ir vaizdo įrašę; gilėjančią supratimą skatina įvairiais būdais (vaizdu, žodžiu, praktiškai darant, liečiant, uodžiant) gaunama informacija apie aplinkos daiktus, gamtos objektus, reiškinius ir procesus, naujų sąvokų, matematinių ir skaitmeninės kalbos simbolių aiškinimasis. Tyrinėjant ir sprendžiant problemas skatinamas gilesnis supratimas, kritinio mąstymo pradmenys. Veiklos, kuriose vaikai tyrinėja ir modeliuoja situaciją, numato tyrinėjimo eigą, ieško tinkamų būdų ir priemonių, susipažįsta su veiklos taisyklėmis ir jų laikosi, aiškina	

priimamus sprendimus, pristato veiklos rezultatus. Veiklos, kuriose sprendimų priėmimo procesas grindžiamas samprotavimu, t. y. vaikų spėliojimu (hipotezių kėlimu), numatymu, analizavimu, padeda vaikams įgyti vis sudėtingesnius mąstymo gebėjimus; įgytos patirties raišką skatina sudarytos sąlygos vaikui pačiam sugalvoti idėją ir, taikant įgytą žinojimą, sutelkiant pastangas, įgyvendinti savo ketinimus. Ugdymo(si) veiklose skatinama suprasti pažintinio pobūdžio informaciją, ją interpretuoti ir išreikšti įvairiomis formomis (piešiniu, gestais, daiktais, žodžiais, schema, diagrama, simboliais) ir priemonėmis (fizinėmis ir skaitmeninėmis). Mokytojas palaiko vaikų bandymus savo veiksmus ir sprendimus paaiškinti, rasti būdų ir argumentų pagrindžiant, kad kažkas yra tiesa arba netiesa, lanksčiai taikyti įgytą patirtį naujuose kontekstuose. Mokytojas skatina vaikus reflektuoti savo atliktą veiklą ir jos rezultata, pastangas, gebėjimus ir elgesį, dėl kurių jiems vis geriau sekasi atlikti užduotis.

TURINIO ASPEKTAS „MANE SUPANTYS DAIKTAI“

VERTYBINĖ NUOSTATA. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors naują.

UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Daiktus atranda, pažįsta ir atpažįsta pojūčiais: lytėjimu, uosle, rega, skoniu. Vaikai pagal pojūčius gali suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Vaikai grupėje esančius įvairius daiktus tyrinėja juos griebdami, liesdami, mesdami, kišdami į burną, kramtydami, domisi judančiais, garsus skleidžiančiais, ryškių spalvų daiktais. Rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones, dėlioja nesudėtingas dėliones. Žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios).	Daiktus rūšiuoja pagal du požymius. Daiktus skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą. Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti, padedami mokytojo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys. Vaikai bando suprasti, kaip daiktai veikia, kaip tarpusavyje susiję. Vaikai daiktus pažįsta juos stebėdami, sugretindami, palygindami, grupuodami, rikiuodami nuo mažiausio iki didžiausio, komponuodami, konstruodami. Ieško panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. Mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdosi kantrybę, savikontrolę. Tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų ir nuo kitos rūšies daiktų. Apžiūrinėdami iš visų pusių, viršaus, apačios, liesdami, uosdami, vaikai atpažįsta daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą, formą, kvapą, ieško daikto pagal žodinį apibūdinimą. Pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje (pavyzdžiui, planas). Daiktų dydį tyrinėja, bandydami apimti delnais, apglėbti, gretindami su savo ūgiu. Stebėdami aplinkos daiktus, suteikia jiems prasmę, prisitaiko prie aplinkos, ugdosi savarankiškumą: supranta, kad kažką reikia apeiti, kažką galima pakelti ir pernešti, kažko geriau neliesti, pagal daiktus ir jų išsidėstymą orientuojasi aplinkoje. Pastebi daiktų seką eidami į Mokyklą, kur nors važiuodami (kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan.). Išbando įvairius daiktus, įrankius. Daiktus kūrybiškai panaudoja žaidimuose, ugdosi nuostatą tausoti daiktus. Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, klausosi informacinių tekstų, stebi vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai. Lygina praeities ir dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko. Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais, padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką. Naudojasi išmaniaisiais daiktais, aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. Ieško atsakymų į patiems kylančius ir mokytojo nuolat

	keliamus klausimus.
TURINIO ASPEKTAS „GYVYBĖ“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. Domisi, gėrissi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštė, perkūnija). Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais.	Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis. Sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Prižiūrėdami augalus vaikai mokosi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis. Dalinasi savo patyrimu ir išgyvenimais apie naminių gyvūnų. Stebi gyvūnus savo aplinkoje, kai kuriuos mūsų ir svetimų kraštų gyvūnus atpažįsta paveikslėlių knygoje, animaciniuose filmuose. Gyvūnus vaikai atpažįsta iš jų kūno formos, išskirtinių požymių, gyvenamųjų vietų, mėgdžioja gyvūnų balsus, būdingus judesius. Stebi kieme sutiktus gyvūnus. Aiškina, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos, kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai, per rūpinimąsi gyvūnais ugdomi pagarbą gyvajai gamtai. Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę, aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius. Aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai skirtingu paros metu, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Stebi Mokyklos kiemo augalus, fiksuoja vienmečių augalų gyvenimo ciklą, medžių metų ciklą. Skirtingais metų laikais vaikai stebi būdingus gamtos požymius: pildo metų gamtos kalendorių: sutartiniais ženklais žymi oro temperatūrą, saulėtas ir apniukusias dienas, kritulių kiekį, pastebi jų pokyčius skirtingais metų laikais, susieja juos su augalų ir gyvūnų gyvenimu. Supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, nešvaisto jų be reikalo, suprasdami, kad taip prisideda prie Žemės išteklių tausojimo, tvarumo. Atranda fizikinius reiškinius: jėgas (tamprumo – guma, spyruoklė, trinties – vieni batai slysta, kiti – ne), energiją (elektros energija, šilumos energija), paprastuosius mechanizmus (dvivietės sūpuoklės, nuožulnioji plokštuma), magnetizmą. Žaisdami su žaislais, daiktais ar priemonėmis (spaudomas sensorinis kamuoliukas, guma ir pan.), vaikai tyrinėja tamprumo reiškinį – daiktus spaudžia, tempia, stebėdami, kaip keičiasi, deformuojasi jų forma, tačiau atleidus jie vėl grįžta į pradinę padėtį. Trintį vaikai patiria, kai paleidžia mašinėlę nuožulniaja plokštuma, ir stebi, kiek toli ji nuvažiuoja skirtinga „kelio danga“ (lygiomis grindimis, kilimu). Energiją tyrinėja, eksperimentuodami su žaislų judėjimu: naudoja žaislus, varomus elektros (baterijos) energija, patys pastumia ar traukia žaislą, suprasdami, kad jį išjudino žmogus energija. Eksperimentuoja, kokius daiktus magnetas traukia, atkreipia dėmesį, kad magnetas turi du polius, pastebi, kad kartais poliai ne traukia vienas kitą, o stumia. Tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai: vandenį užšaldo į ledą, tirpina

	ledo kubelius, stebi, kaip šiltą dieną vanduo išgaruoja nuo šaligatvio plytelių, samprotauja apie vandens būvius ir ko reikia, kad jie keistųsi. Eksperimentuoja, kurie daiktai, sumesti į vandenį, nuskęs. Pastebi, kad vieni daiktai skęsta, kiti plūduriuoja, vieni grimzta greičiau, kiti – iš lėto, aiškinasi, nuo ko tai priklauso.
TURINIO ASPEKTAS „SKAIČIAVIMAS IR MODELIAVIMAS“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Nuo pirmųjų metų stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pavyzdžiui, eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, išvykos, stalo žaidimai). Natūraliai įgunda įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaiciuodami daiktų („matomi“ skaičiai). Sampratą apie įvykių prigimtį, objektų požymius ir jų reiškimąsi aplinkoje vaikai įgyja palaipsniui. Vaikai iki 3 metų pradeda nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Suvokimą, kad įvykis pastovus, vaikai ugdomi žaisdami su medžiagomis ar objektais, kurie susiję su priežastimi ir pasekmėmis (veiksmai, kurie įvyks). Vaikai dienos tvarkėje klįjuoja numatomų įvykių poveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti.	Skaiciuoja pridėdam po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus (pavyzdžiui, skaitmenis, piešinius, schemas). Skaiciavimo užduotis vaikai atlieka jas suvaidindami, nupiešdami, parodydami gestais, manipuliuodami daiktais. Ištraukia į mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose), pradėdama skaiciuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose). Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Iš pradžių mokosi sujungti ir išskaidyti kiekį 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ir 12-os ribose. Dalyvaudami žaismingose neformaliose, kūrybinėse veiklose, vaikai mokosi objektų kiekį grupėje (-ėse) apibūdinti kaip pakankamą / per didelį / per mažą tikslui pasiekti ar užduočiai atlikti (pavyzdžiui, dalintis sausainiais, sudaryti komandas). Savo aplinkoje vaikai neformaliai ištraukia į skaičiavimo uždavinių sprendimą. Mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprenddami problemas, pradeda vartoti žodžius, kuriais nusakomi matematiniai procesai (pavyzdžiui: „Manau, kad...“; Tai tiesa (netiesa), nes...“; „Tai man primena...“; Galėčiau padaryti dar ir taip...“ ir pan.). 3–6 metų vaikai supranta, kad tam tikros rūšies informacija gaunama surinkus duomenis, vykdant stebėjimą ar apklausą. Drauge su suaugusiuoju vaikai mokosi apie artimiausią aplinką kelti klausimus, į kuriuos atsakoma „taip“ arba „ne“, dalyvauja apklausoje, kai atsakymų skaičius neviršija 12-os. Vaikai ištraukia į diskusijas su mokytoju ir kitais vaikais, kaip gali būti fiksuojami, koduojami duomenys, dalinasi idėjomis, kaip būtų galima juos grafiškai pavaizduoti. Stebėdami mokytoją, jo kalbinami, mokosi piešinyje, diagramoje ar schemoje pavaizduotus duomenis suprasti, apibūdinti ir interpretuoti. Drauge su mokytoju vaikai svarsto, diskutuoja, kas būtų, jeigu apklausoje dalyvautų kiti vaikai, jei duomenys apie stebimą įvykį būtų fiksuojami kitu laiku. Kartojant eksperimentus ir apklausas, vaikai pradeda suprasti, kad šalia įprastų, iš anksto nuspėjamų įvykių esama ir atsitiktinių. Jie ištraukia į žaidimus, kurių baigties iš anksto nuspėti neįmanoma. Tinka žaidimai su suktuku, metamu kauliuku, loterijos bilietais, kuriuos žaidžiant nebūtinai laimima. Žaisdami ir stebėdami vaikai pradeda suprasti, jog ir atsitiktinio įvykio rezultatas gali būti numatomas, ir atranda du būdus tai padaryti: eksperimentuoti

	praktiškai arba bandyti mąstyti logiškai.
TURINIO ASPEKTAS „MATEMATINIAI ERDVĖS TYRINĖJIMAI“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi ir noriai mokosi matematikos, džiaugiasi tuo, ką išmoko.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Natūraliai įsitraukia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima ką nors įpilti, įdėti. Kalbinami suaugusiųjų, supranta, ką reiškia „pilnas“ ir „tuščias“. Noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas. Džiaugiasi drauge su mokytoju ir kitais vaikais atirasdami vis daugiau būdų daiktų atitinkamiems dydžiams palyginti. Daiktų ilgį (plotį, aukštį) palygina netiesiogiai, daiktus sugretindami. Daiktų mases palygina daiktus kilnodami. Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus. Natūraliai įsitraukia į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą. Reaguoja į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva vis geriau suprasdami, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“. Atranda, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti. Nuolat dalyvaudami įvairiuose judriuose žaidimuose ir veiklose. Palaipsniui išmoksta vis tiksliau apibūdinti savo ir objektų padėtį bei vietą kitų objektų ir žmonių atžvilgiu. Įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietos (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.	Noriai įsitraukia į suaugusiųjų inicijuotas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip galima palyginti daiktų ilgį (plotį, aukštį) arba tūrį, kai daiktų sugretinti neįmanoma. Džiaugiasi atradę naujus dydžių palyginimo būdus: naudoti smulkesnius daiktus kaip matavimo priemonę didesniems daiktų dydžiams įvertinti. Naudoti trečią daiktą kaip tarpininką dydžiams palyginti. Įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti. Diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną (ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, storesnis – plonesnis, toliausiai – arčiausiai, lengvesnis – sunkesnis, talpesnis – mažiau talpus). Atranda, kiek daug erdvinės informacijos yra aplink: panašumo, elementų išdėstymo, atsikartojimo, formos bendrumo. Atpažįsta dvimates figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį), mokosi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti (pagal vieną požymį), komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas. Eksperimentuoja su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebi ir tyrinėja dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus. Eksperimentuodami su figūromis, vaikai atranda, kad sudėtingesni objektai gali būti gaunami ir vaizduojami kaip paprastesnių, gerai pažįstamų objektų junginys. Pastebėjimus išreiškia piešiniuose, lipdiniuose. Jų piešiniuose atsiranda vis daugiau detalių, vis daugiau dėmesio kreipiamą į jų išsidėstymą ir dydį. Įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu duoti nurodymus apie objekto judėjimo kryptį (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietą (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus. Modeliavimo idėją vaikai atranda drauge su mokytoju palaipsniui susipažindami su sekų AB, BA, ABC, AAB, ABB, ABA modeliais (raidėmis pažymima grupė elementų, kurie nuosekliai pasikartoja sekoje). Su kiekvienu sekos modeliu vaikai susipažįsta nuosekliai, mokosi jį atpažinti, nukopijuoti, pratęsti seką, rasti jos trūkstantą narį, sukurti kitą to paties modelio sekos pavyzdį. Sekų modeliavimo gebėjimus vaikai ugdo formaliose ir neformaliose veiklose piešdami, dëliodami įvairius objektus, ritmiškai dainuodami ar judėdami, nagrinėdami raštus ar kurdami ornamentus. Nuolat dalinantis savo idėjomis su suaugusiuoju, kitais vaikais, jų kalboje atsiranda vis daugiau pagrindinio matematinio žodyno elementų. Tikslingai vartoja ir naudoja šnekamojoje kalboje matematinius elementus.
TURINIO ASPEKTAS „SKAITMENIŲ TECHNOLOGIJŲ PASAULIS“	

VERTYBINĖ NUOSTATA. Noras pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Stebi išmaniųjų žaislų judėjimą, spaudžia, liečia, purto, žaisdamas pradeda atlikti dviejų veiksmų sekas (trepsėti, ploti).	Komentuoja, įvairiomis formomis atliepia vaizdo, garso įrašų, animacijos pateikiamą informaciją. Vartoja kai kuriuos su technologijomis susijus terminus, pasakoja apie interaktyvias priemones, žaidimus, programėles. Pradeda naudoti paprastas programėles vaizdo, garso fiksavimui, piešimui. Bando bendrauti skaitmeninėmis technologijomis su kitais. Padedamas mokytojo mokosi naudotis fotoaparatu, pele, klaviatūra, jutiminiu ekranu. Mokytojo padedamas naudoja pagal amžių tinkančias interneto svetaines kūrybinei veiklai, projektams. Supranta grafinius simbolius ir jais žymimas komandas. Dėlioja vaizdiniais simboliais ar objektais pateiktas komandas, nusako kaip nuosekliai žingsnis po žingsnio pavyko pasiekti rezultatą. Žaisdami atlieka vieni kitų nurodymus, komandas, mokosi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kitais simboliais bei atlikti žymimus veiksmus sekomis, mokosi jas perskaityti, pastebi pasikartojimą. Išbando užrašytas veiksmų sekas žaidybinėje programavimo aplinkoje. Laikosi pagrindinių bendravimo ir naudojimosi skaitmeniniais įrenginiais taisyklių. Su žaidybinėmis programavimo aplinkomis susipažįsta programuodami animacijas, žaidimus, sekas, nepavykus pasiekti norimo rezultato koreguoja veiksmų seką, bando iš naujo.
UGDYMO SI SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“	
PASIEKIMŲ SRITYS. Meninė raiška, estetiškas suvokimas, kalbinė raiška, emocijų suvokimas ir raiška, problemų sprendimas, tyrinėjimas, kūrybiškumas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis.	
ESMINIAI GEBĖJIMAI. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.	
TURINIO ASPEKTAS „ŽAIDIMO RAIŠKA“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Judesiai darosi vis tikslingesni ir pasikartojantys. Vaikai „atranda“ savo ir kitų kūno dalis jas liedami ir pajausdami prisilietimą. Labiausiai pasisėkusių judesių ir garsų vis tikslingiau kartoja, ima jais žaisti, manipuliuoti, siekdami	Žaisdami su tikslingai atrinktais žaislais, išmoka pasirinkti arba ir patys susikurti erdves savo žaidimams. Vaikas be žaidimo patirties pradeda žaisti mokytojui su juo inicijuojant paprastą žaidimą, palaipsniui į jį įtraukiant daugiau žaidėjų ir pamažu perleidžiant žaidimo iniciatyvą patiems vaikams. Įgudę žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, vaikai pamažu pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų.

socialinio atsako. Pažįsta savo kūno ribas ir galimybes, veido, balso išraiškingumą ir išmoka inicijuoti bei palaikyti žaismingas socialines sąveikas, susikurdamas artimumo ir saugumo jausmą. Įvaldę savo kūno judesius, vis plačiau juda erdvėje ir, žaisdami su įvairiais objektais bei daiktais, drąsiai tyrinėja juos supančią aplinką. Vaikų veikimas su daiktais yra suaugusiųjų veiksmų pamėgdžiojimas, nukreiptas į socialinių sąveikų su kitais užmezgimą ir palaikymą.	Prisiimdami apibendrintus vaidmenis, vaikai kuria jiems pažįstamas kasdienės socialines situacijas, siekdami tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas. Vaikams žaidžiant nuolat, jų gebėjimai tobulėja, jie ima žaisti didesnėse grupelėse, išmoka tikslingai kurti žaidimo erdves ir konstruoti sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkdami vaizduotę ir įtraukdami fantastinių elementų. Įgudusių vaikų žaidimai tampa tęstiniais, vaikai prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus. Pradedą žaisti žaidimus su taisyklėmis. Nuo paprastų dėlionių, mozaikų, judrių gaudynių, slėpynių ir įvairių stalo žaidimų, palaipsniui pereina prie sudėtingesnių žaidimų formų. Įgudę žaisti žaidimus su taisyklėmis vaikai noriai žaidžia mokytojo pasiūlytus didaktinius ugdomojo pobūdžio žaidimus ir patys pradeda juos kurti. Savarankiškai žaisdami ir kurdami vis naujus žaidimus, vaikai sutelkia visus savo gebėjimus, atskleidžia savo pomėgius ir stiprybes.
TURINIO ASPEKTAS „MUZIKOS RAIŠKA“ VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi muzikos kalba, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Vaikas intuityviai domisi aplinka, garsais, bando suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiaušėjimo sąsajas. Patirdami ir įvardydami muzikos sąvokas (aukštai – žemai; garsiai – tyliai; ilgas – trumpas; tas pats – skirtingas; linksmas – liūdnas), vaikai mokosi suprasti, atlikti muziką ir mėgautis ja. Vaikų supratimą apie muzikos skirtingumą plečia lopšinės, dainos, skanduotės, ritmiškai atliekami eilėraščiai, žaidimai su judesiais, skaičiuotės, erzinimai, mylavimai. Vaikai, padedami suaugusiojo palengva pratinasi ploti, trepsėti, siūbuoti ar skanduoti savarankiškai. Vaikai tyrinėja ir išbando garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, instrumentais, daiktais. Lygina, apibūdina, kategorizuoja tuos garsus. Vaikai individualiai ar grupėje atpažįsta tylą kaip svarbų muzikos elementą. žaidžiant ar dalyvaujant mokytojo inicijuotoje veikloje. Vaikai klausosi muzikos	Mėgdžiodamas aplinkos garsus, atkartoja toninius ir ritminius darinius, pradeda suprasti dainavimo ir kvėpavimo svarbą, skandavimą derina su judėjimu. Vaikas išmoka vertinti, įsiklausyti, atlikti muziką ir renkasi, kas jam patinka. Vaikai mėgdžioja suaugusiuosius, taip pat suaugusieji mėgdžioja vaikus: jų judesius, vokalinę ir artikuliacinę raišką. Žaisdami muzikinius žaidimus, vaikai geriau susitelkia, įsitraukia į muziką, išlaiko ir plėtoja įgimtą domėjimąsi muzika. Ilgainiui dainuojamasis balsas atsiranda iš vaikų čiaušėjimo, cypavimo, krykštavimo, gūgavimo ir kitų garsų. Klausydamiesi įvairių muzikinių derinių, vaikai plečia savo muzikinį žodyną. Klausydamiesi dainavimo be teksto, vaikai labiau susitelkia į muziką, ne į žodžius. Vaikai ne vien atkartoja suaugusiųjų sukurtas dainas, mokytojo skatinami plėtoja ir savos kūrybos spontanišką (vadinamą „arioso“) dainavimą. Pamažu vaikai plečia dainų ir skanduočių repertuarą, mokosi atskirti, ar garsai, dariniai ir melodijos yra panašios, ar skirtingos, atpažįsta anksčiau girdėtas melodijas, parodo melodijos slinktį bei kontūrą, suvokia tonacijos centrą. Judesiu vaikai rodo muzikinę frazę, vis geriau imituoja pažįstamą medžiagą, gerina kvėpavimo įgūdžius, plečia vokalinį diapazoną, spontaniškai dainuoja dainas, kuriose juntamas metras, pasikartojantys ritmo dariniai ir tonacija. Vaikai muzikuoja kūno perkusija ir instrumentais, groja nustatytu pulsą, instrumentais pakartoja trumpus ritmo darinius. Muzikuodami su kitais vaikais tinkamai elgiasi ir

piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų.	klausosi, kaip jų muzikavimas dera su kitais. Ilgainiui vaikų. improvizacija virsta komponavimu. Vaikai sujungia ir atsimena įvairius muzikos elementus (melodija, ritmas, harmonija, tembras, tempas ir dinamika) ir atspindi įvairias emocijas. Vaikai klausosi įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų, pritardami instrumentais ar kūno perkusija.. Muzikos klausosi norėdami atsipalaiduoti, nusiraminti ir kitokioms nuotaikoms reguliuoti. Vaikai, susipažįsta su muzikos klausymo ir dalyvavimo socialinėmis elgesio normomis.
TURINIO ASPEKTAS „ŠOKIO RAIŠKA“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi šokio kalba, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Vaikai juda natūraliai, džiaugsmingai. Judesio kalba išreiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį per fizinę ir jutiminę patirtį. Vaikams pradėjus šliaužti, ropoti, vaikščioti, vystosi erdvės suvokimas: kryptis, judėjimo kelias, asmeninės erdvės supratimas, santykiai su kitais judančiais erdvėje. Palankioje erdvėje judėdamas vaikas pradeda jausti laiką – suvokia laiko trukmę, supranta judėjimo tempą, juda greitai arba lėtai, jaučia ritmą, instinktyviai šokinėja pagal tolygų ritmą.	3–6 metų vaikai judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. Mokosi atskirais judesiais ir deriniais išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, judėdami erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną: judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą, reguliarių ir gilų kvėpavimą. Vaikai atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (pavyzdžiui, šuoliukai, pritūpimai, sukiniai, paprasti žingsneliai). Ilgainiui spontaniški judesiai tampa šokiu. 3–6 metų vaikai perpranta etiketo ir scenos kultūros taisykles. Šokdami šokius susipažįsta su įvairiomis kultūromis, jas patiria, taip pat atranda skirtingus mokymosi būdus (šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.). Šokdami vaikai tyrinėja, fantazuoja, eksperimentuoja su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoja idėjas tolesniam kūrybos etapui. Mokydamiesi šokių, vaikai supranta jų kompoziciją (šokio žingsnius, sekas, stilių, judėjimo kryptį, erdvę), stebi kitus, derina šokio meną su kitais menais ir kalba, nusako šokio tempą, nuotaiką.
TURINIO ASPEKTAS „DAILĖS RAIŠKA“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi dailės kalba, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Vaikai stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Vaikai ima suprasti	Vaikai turtingus vizualinius vaizdinius kaupia vidaus ir lauko aplinkoje, kurioje yra įvairių meno kūrinių, objektų, gamtinės medžiagos. Jais galima žaisti, keisti vizualias savybes (apšvietimą, spalvą, formą, tonus) ir kitaip tyrinėti. 3–6 metų vaikų vizualusis ir pirmųjų meninių sąvokų žodynas gausėja, kai mokytojai tyrinėjimo metu komentuoja vaizdus, įvardija spalvas, formas, faktūras, estetinius potyrius. 3–6 metų vaikai vizualaus

aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus, ant jų krintančią šviesą, šešėlius ir kt. Vaikai iki 3 metų spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Remdamiesi patyrimu vaikai pradeda suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo pėdsako ryšį. Vaikai savo tempu, pagal savo galias ir norus tyrinėja savo keverzones ir terliones, bando apie jas pasakoti, Vaikai ima vis labiau kontroliuoti savo judesius, jų kryptis ir vaizduoti įvairesnes linijas, formas tobulėjant jų rankų motorikai ir akies koordinacijai. Vaikai iki 3 metų, žaisdami su skirtingų dvimačių ir trimačių formų objektais, įvairiomis figūromis, čiupinėdami, minkydami, stebėdami juos realioje ir virtualioje erdvėje, atranda erdvinį pasaulį ir erdvinės raiškos galimybes.	pasaulio savybes tyrinėja kontrastingose aplinkose (urbanistinės, industrinės, gamtinės ir pan.), lankydamiesi meno galerijose, parodose, muziejuose, žiūrėdami kokybišką animaciją, kiną. 3–6 metų vaikai tiksliai kuria ir piešia grafinius ir spalvinius vaizdus. Vaikai išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas. 3–6 metų vaikų grafinei ir spalvinei raiškai nėra būdingas realistiško atvaizdavimo siekis. Vaikų grafinę ir spalvinę raišką lavina kurdami skirtingomis priemonėmis ir įrankiais, išbandydami įvairias grafikos technikas (monotipija, lino raižinys, grotažas, koliažas), eksperimentuodami su mišriomis technikomis. Vaikai plėtoja grafinę ir spalvinę raišką, jo įvairovę ir plečia meninių sąvokų žodyną, kai stebi, analizuoja, aptaria, grožisi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais (grafikos ir tapybos darbai, fotografijos ir kt.). Vaikai tyrinėja spalvinės ir grafinės raiškos galimybes eksperimentuodami su dažais, juos maišydami, žaisdami linijomis, dėmėmis. Vaikai įgyvendina savo kūrybines mintis ir idėjas, renkasi priemones, įrankius bei technikas grafinei ir spalvinei raiškai, siekia savitai ir detalai išbaigti savo kūrybinius darbus. 3–6 metų vaikai modeliuoja ir komponuoja dvimates ir trimates figūras veikdami su įvairiomis medžiagomis: lipdydami skirtingų formų objektus, konstruodami erdvinius objektus iš skirtingų ir netikėtų priemonių, medžiagų. Įgudę vaikai bando atkartoti ar sukurti sudėtingesnius erdvinius objektus.
TURINIO ASPEKTAS „TEATRO RAIŠKA“	
VERTYBINĖ NUOSTATA. Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.	
UGDYMO(SI) GAIRĖS (IKI 3 METŲ)	UGDYMO(SI) GAIRĖS (3-6 METAI)
Žaisdamas reiškia poreikius ir skirtingas nuotaikas, tyrinėja savo kūno ir balso galimybes. Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones.	Vaidmenų žaidimų metu tyrinėja pažįstamas socialines situacijas, girdėtų pasakų epizodus, sąmoningai pasirenka patrauklius vaidmenis. Kurdamas vaidmenį naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, pradeda kurti dialogą tarp veikėjų, siūlo idėjas, naudoja grupėje esančias priemones: lėles, kaukes, kostiumų detales. Tyrinėja pasirinkto personažo savybes, pasiūlo jų raiškos galimybes. Režisūriniuose ir siužetiniuose vaidmenų žaidimuose pradeda tiksliai kurti „dramatiškas situacijas“ per personažų susidūrimus, neįtikėtinus įvykius, improvizuotus dialogus; kurdamas vaidmenį pasitelkia įvairų rekvizitą, grimą, muzikavimą, šokį. Kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“ kartu su kitais vaikais, drąsiai improvizuoja „bendraudamas“ su jų kuriamais veikėjais; drauge su mokytojais ir vaikais

	dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose ir juose prisiima skirtingus vaidmenis. Dalinasi savo teatine patirtimi su kitais, apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus, teatro formomis perteikiamas idėjas susieja su konkrečiomis gyvenimiškomis situacijomis ir išgyvenimais.
--	--

PEDAGOGINĖS STRATEGIJOS IR UGDYMO(SI) ORGANIZAVIMO FORMOS

Mokykloje pedagoginės strategijos bei ugdymo(si) formos orientuotos į vaiko socialinės patirties sklaidą, poreikius ir aplinką, kurioje visuminis vaiko ugdymasis būtų inspiruojamas pažinimo ir atradimo džiaugsmu.

Mokytojai taiko šias ugdymo(si) organizavimo formas:

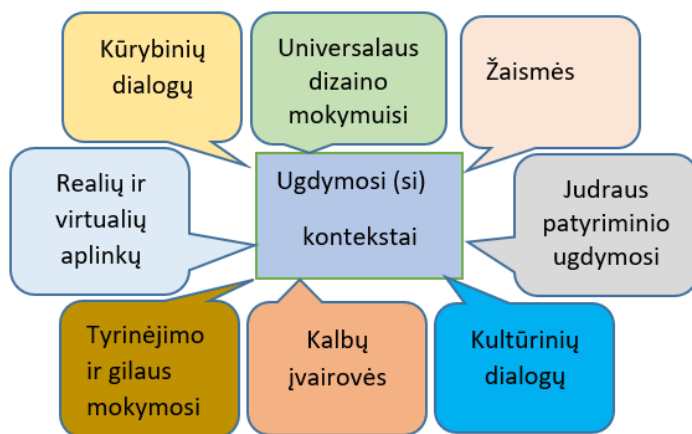
- patirtinis ugdymasis Mokyklos erdvėse ir už jos ribų: susidomėję įvairiomis veiklomis, stebėdami, tyrinėdami, eksperimentuodami, kurdami, dalindamiesi patirtimi, vaikai visais pojūčiais patiria, pajaučia objektus ir jų savybes, reiškinius ir procesus, atranda tai, kas jiems yra nauja, gilina supratimą ir plėtoja gebėjimus;
- ugdymasis žaidžiant: vaikai įsitraukia į žaidimus, žaidžia sensomotorinius tyrinėjimo žaidimus, savarankiškai kuria vaizduote paremtus režisūrinius, siužetinius vaidmenų ir naratyvinius žaidimus;
- vaikams aktyviai veikiant į įvairias veiklas integruojamas fizinis, emocinis, socialinis ir pažintinis ugdymasis. Vaikai yra aktyvūs ugdymo(si) turinio ir proceso kūrimo dalyviai: turi sumanymų, nuolat ieško naujų veiklų ir iššūkių, daugelį dalykų atranda patys jiems prieinamu būdu ir laiku. Todėl mokytojai paremia vaikų iniciatyvas, parinkdami jiems aktualų turinį ir veiklas. Vaikų grupėje vyrauja nuomonių ir raiškos įvairovė, tai skatina mokytis girdėti vienas kitą ir mokytis vieniems iš kitų. Vaikai ugdosi stebėdami ir veikdami spontaniškai, užsikrėsdami patrauklia veikla. Pagal savo jėgas, poreikius bei pomėgius jie įsitraukia į mokytojo organizuotą kryptingą veiklą.

VAIKŲ UGDYMO(SI) KONTEKSTAI

Ugdymo(si) kontekstai – tai mokytojo apgalvotos situacijos, kurios vyksta estetiškose, į veiklą įtraukiančiose, vaikų iniciatyvoms atvirose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose. Tokiuose kontekstuose siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių prasmingumo ir aktualumo (žr. III skyrius).

Mokyklos vidaus ir lauko erdvėse kuriami aktualūs ugdymo(si) kontekstai: universalus dizaino mokymuisi, žaismės, judraus patirtinio ugdymosi, kultūrinių dialogų, kalbų įvairovės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų, kūrybinių dialogų. Šių kontekstų

bendrakūrėjai yra vaikai: sudaromos galimybės pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas, laiką, veikti vienam ar bendradarbiaujant, skirtingais būdais pristatyti veiklos rezultatus. Kontekstų kūrimas skatina veikti ir kiekvienam vaikui skirtingai save išreikšti. Ugdymo(si) kontekstuose vyksta vaikų, mokytojų ir kitų suaugusiųjų dialoginė sąveika: iš anksto numatomi galimi komunikavimo su vaikais būdai ir priemonės vaikų aktyvumui paskatinti bei palaikyti. Tam gali būti naudojamos papildomos priemonės: nuotraukos ir vaizdo medžiaga, garso įrašai, vaiko veiksmų įvardijimas, atvirieji klausimai, refleksijos. Vaikų ugdymo(si) kontekstuose mokytojai turi galimybę stebėti, kuo vaikai domisi, ką geba ir pritaikyti kontekstą plėtoti pastebėtus vaikų interesus ir gebėjimus (3 pav.)

3 pav. Ikimokyklinio ugdymo ugdymo(si) kontekstai.

BENDRAVIMAS IR BENDRADARBIAVIMAS SU ŠEIMA

Tėvų ir mokytojų bendradarbiavimas – viena pagrindinių sąlygų, lemiančių vaikų ugdymo(si) sėkmę. Kuo glaudžiau tėvai susiję su vaiko ugdymu, tuo labiau jie gali paveikti jo asmeninę raidą ir pasiekimus.

Tėvams labai svarbu, kad būtų sudarytos geros visapusiško ugdymo(si) sąlygos, kad būtų tenkinami specialieji ir išskirtinių gebėjimų turinčių vaikų poreikiai, teikiama švietimo specialistų pagalba. Todėl šeimos ir mokytojų bendravimas bei bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, lygiaverte dialogine partneryste. Visi su vaikų priežiūra ir ugdymu susiję klausimai sprendžiami komunikuojant ir ieškant kompromisų. Tėvai (globėjai)

nuolatos gauna jiems aktualią informaciją dėl vaikų ugdymo(si) pasiekimų, proceso ir skatinami jame dalyvauti: teikti siūlymus organizuojant ugdymo procesus, organizuoti ekskursijas, talkinti organizuojant šventes ir pramogas bei formuoti grupės aplinką. Nuolatinis ryšys naudingas visai Mokyklos bendruomenei: tėvams (globėjams), mokytojams, vaikams. Vaikai, matydami jiems brangius asmenis grupėje, pasijunta saugesni ir labiau pasitikintys.

PARAMA VAIKŲ UGDYMO(SI), MOKYTOJAMS IR ŠEIMOMS

Siekiant patenkinti Mokyklą lankančių vaikų ir jų šeimų poreikius, čia veikia paramos vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms sistema, o mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai (logopedas, specialusis pedagogas, socialinis pedagogas, psichologas) dirba kaip viena komanda:

- mokytojai iš anksto numato galimas vaikų veiklos kliūtis arba jos tampa matomos vaikams veikiant sukurtame kontekste: susitariama dėl priemonių ir būdų, padėsiančių vaikams lengviau įsitraukti, bendrauti ir bendradarbiauti su kitais, atlikti veiklą ir mokytis, taip pašalinant atskirties tikimybę;
- švietimo pagalbos specialistų pagalba vaikams nukreipta į pažinimo bei mąstymo operacijų ir kalbos vystymą, jeigu vaikai patiria savitų ugdymosi sunkumų arba jų raida neatitinka amžiaus;
- kuriamos pritaikytos ir individualizuotos ugdymo programos, kurios tenkina kiekvieno vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius;
- švietimo pagalbos specialistai teikia mokytojui pagalbą kartu aptardami vaikų poreikius, ugdymo(si) galimybes ir planuodami ugdymosi aplinką ir procesą, kad vaikai nepatirtų dalyvavimo ir ugdymo(si) kliūčių;
- organizuojami mokymai, pristatomi pranešimai mokytojams apie naujausius ugdymo metodus ir geriausias praktikas;
- atsižvelgiant į vaiko gerovei aktualius šeimų poreikius ir kultūrą, kuriamos lanksčios sąlygos sklandžiai vaikų ir šeimos adaptacijai, susitariama dėl ugdymo(si) Mokykloje ir šeimoje dermės;
- tėvai (globėjai) įtraukiami į bendradarbiaujančią komandą: organizuojami individualūs susitikimai, atvirų durų dienos, informaciniai susirinkimai, specializuoti seminarai;

- sprendžiant sudėtingas ugdymo(si) situacijas Mokykla inicijuoja bendradarbiavimą su išorinėmis vaikų ugdymo, švietimo pagalbos teikimo institucijomis, tarpininkauja sprendžiant vaikų teisių, ugdymo ir pagalbos vaikams klausimus.

V. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimas, grindžiamas kiekvieno vaiko asmenybės pažinimu ir ugdymo(si) poreikių pripažinimu. Siekdami visapusiškos ugdytinių raidos, ugdymosi pasiekimų ir pažangos stebėjimai vykdomi nuolat. Pirminis vaiko pažinimas prasideda nuo pokalbių su tėvais (globėjais), išsiaiškinami tėvų lūkesčiai, jų nuomonė apie vaiko gebėjimus, polinkius, pomėgius, norus, individualius ypatumus. Tolimesni vaiko pasiekimai yra įvertinami du kartus per mokslo metus. Spalio mėnesį atliekamas fiksuojamasis vertinimas, o gegužės mėnesį - baigiamasis įvertinimas, nustatoma, ko vaikas pasiekė aštuoniolikoje ugdymosi pasiekimų sričių, kokia vaiko pažanga, kokie jo ypatingi raidos įgūdžiai ir tobulintos sritys. Analizuojant vaikų ugdymosi pasiekimų žingsnius, mokytojas išvelgia vaiko ugdymosi pasiekimus – žinias ir supratimą, gebėjimus, vertybines nuostatas, nustatydamas, kuriame pasiekimų žingsnyje yra vaikas. Tai padeda mokytojui sudaryti sąlygas bendrame ugdymosi procese kiekvienam siekti geriausių asmeninių rezultatų.

Vaikų pasiekimų vertinimo metodai:

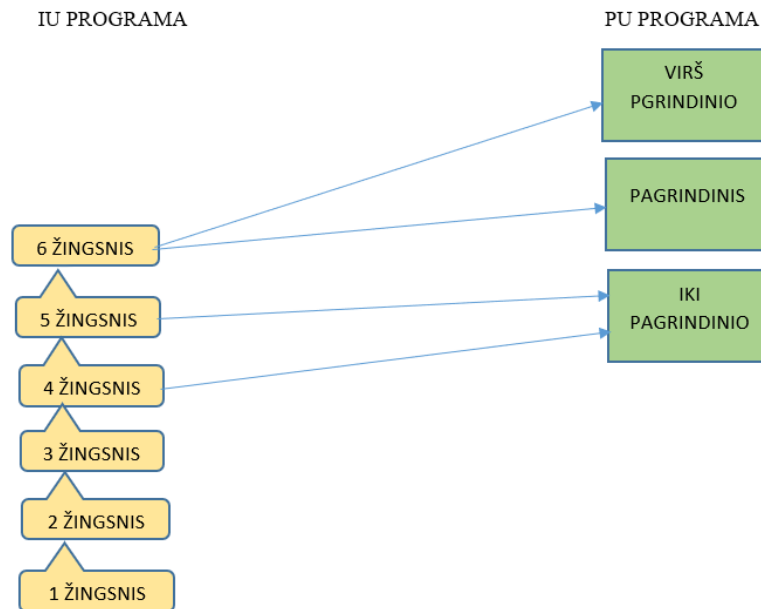
- **stebėjimas** – mokytojas stebi ir aprašo natūraliai vykstančius procesus, fotografuoja, daro garso ir vaizdo įrašus;
- **veiklos analizė** – piešiniai, bendri projektai, kalba, žaidimo siužetai ir pan.;
- **individualūs pokalbiai su tėvais** – tai padeda derinti tėvų ir mokytojų požiūrį į vaiką, matyti ne tik jo pasiekimus, bet ir problemas, kartu jas spręsti.

Svarbiausi vaiko pasiekimus atskleidžiantys įrodymai saugomi vaiko pasiekimų aplanke ir el. dienyne „Mano dienynas“: nuolatinis vaikų kūrybinių darbų, mokytojo pastebėjimų, nuotraukų ir kt. informacijos apie vaiko pažangą kaupimas.

Planuojant ugdymo procesą, mokytojui lengviau pasirinkti tinkamą turinį, formas, būdus ir metodus, esant reikalui individualizuoti ugdymą(si) ir aptarti su tėvais. Tėvai susipažinę su vaikų ugdymosi pasiekimais, geriau supranta, ko galima tikėtis iš ikimokyklinio ugdymo, aktyviau išsako lūkesčius ir įsitraukia į vaiko ugdymą(si) Mokykloje.

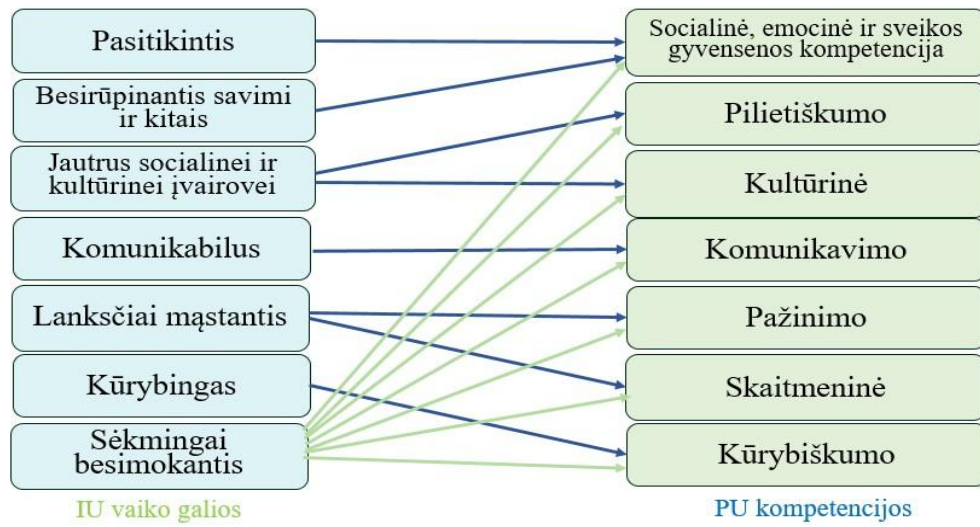
UGDYMO(SI) TĘSTINUMAS

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas (4 pav.).

4 pav. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų dermė ir tęstinumas.

Ikimokykliniame ugdyme įgyti pasiekimai sukuria prielaidas vaikui sėkmingai ugdytis kompetencijas, kurios yra numatytos Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje. Vaiko priešmokyklinis ugdymas nuosekliai tęsiamas, atsižvelgiant į tai, kurio žingsnio pasiekimus įvairiose pasiekimų srityse jis jau yra įgijęs (5 pav.)

5 pav. Ikimokyklinio ugdymo(si) vaiko galių ir priešmokyklinio ugdymo(si) kompetencijų dermė.

Literatūra:

1. Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, (2023), *Ikimokyklinio ugdymo gairės*.
 2. Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, (2022), *Atnaujinta Priešmokyklinio ugdymo programa*.
 3. Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, (2022), *Atnaujinta Bendrojo ugdymo programa*.
 4. Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, (2022), *Priešmokyklinio ugdymo kompetencijų aprašas*.
 5. Juodaitytė, A., Malinauskienė D. ir kt., (2017), *Šiuolaikinė vaikystė ir vaikų ugdymas: socialiniai-kultūriniai kontekstai*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
 6. Vygotsky, L., (2015), *Mąstymas ir kalba*. Vilnius: Tyto Alba leidykla.
 7. Lietuvos Respublikos Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, (2014), *Vaikų pasiekimų aprašas*.
-

Priedas Nr. 1

Mokyklos stipriosios veiklos sritys:

1. Bendra grupės atmosfera pozityvi, grįsta maloniu bendravimu ir bendradarbiavimu (1.1.1.).
2. Vaikai kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai patys nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais (2.1.2.).
3. Dienos metu skiriama laiko įvairiems vaikų žaidimams kaip pagrindinei vaikų raidą ir ugdymąsi skatinančiai veiklai (2.3.1.).
4. Vaikai žaidžia skirtingo tipo žaidimus (pagal amžių, pomėgius, situaciją) (2.3.3.).
5. Užtikrinama, kad kiekvieną dieną nustatytą laiką vaikai praleistų gryname ore, mokyklos lauko erdves panaudojant visapusiškam vaikų ugdymui (si) (3.1.5.).
6. Mokytojas siūlo veiklas, kurios skatina vaikų susidomėjimą ir kelia jiems naujų iššūkių, žadina kūrybingumą, tyrinėjimą, eksperimentavimą, padeda savarankiškai ieškoti atsakymų, spręsti problemas (4.2.2.).

7. Mokytojas palaiko žaidimų įvairovę grupėje (pagal amžių, pomėgius, situaciją) (4.3.4.)
8. Mokytojas gerbia kiekvieną šeimą, kviečia šeimos narius bendradarbiauti, parodo, kad jie yra laukiami ir randa būdų, kaip juos įtraukti į vaikų ugdymosi procesą (6.1.1.).
9. Mokytojas užtikrina informacijos apie šeimas ir vaikus konfidencialumą (6.1.4.).
10. Mokytojas suteikia žinių ir dalijasi idėjomis su tėvais (globėjais) ir kitais šeimų nariais, siekdamas sustiprinti tėvų (globėjų) kompetencijas, kad jie galėtų namuose sukurti stimuliuojančią ugdomąją aplinką (6.2.2.).

Mokyklos tobulintinos veiklos sritys:

1. Aplinkoje įrengtos erdvės atsipalaidavimui ir ramybei, kur vaikai gali pabūti vieni ir pailsėti (3.1.4.).
2. Vaikai dalyvauja planuojant, kuriant ir prižiūrint grupės aplinką (3.3.2.).
3. Vaikai naudoja jų amžiui tinkamas skirtingos paskirties priemonės, informacines ir komunikacines technologijas (3.3.3.).
4. Planuodamas mokytojas išlaiko pusiausvyrą tarp individualios veiklos, darbo mažose grupėse ir visos grupės ugdomosios veiklos (5.2.3.).
5. Mokytojas suteikia vaikų šeimų nariams galimybes mokytis vieniems iš kitų ir teikti tarpusavio pagalbą (6.1.3.).